



ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013



Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa



A Kerka mente (HUBF20044) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve



Debrecen
2014

Ügyfél

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Együttműködő partnerek

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság

Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány

Vezető szakmai koordinátor

Megyer Csaba

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Megyer Csaba

Közreműködő szakértők

Megyer Csaba

Dr. Kiss Béla

Lelkes András

Lókkös Andor

Óvári Miklós

Görföl Tamás

Dr. Juhász Péter

Mizsei Edvárd

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Kerka mente kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBF20044
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	7340,78 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
- 3130 - Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval
- 3150 - Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
- 3260 - Alföldektől a hegyvidékekig előforduló vízfolyások Ranunculion fluitantis és Callitriche-Batrachion növényzettel
- 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae)
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 6440 - Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrettjei
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris)
- 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek (Erythronion-Carpinion)

*kiemelt jelentőségű élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*)
- tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)
- zanótboglárka (*Maculinea nausithous*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- balin (*Aspius aspius*)
- vágó csík (*Cobitis taenia*)
- ingola fajok (*Eudontomyzon spp.*)
- halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- lápi póc (*Umbra krameri*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- közönséges hód (*Castor fiber*)
- vidra (*Lutra lutra*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)
- csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Kerkáskápolna	Vas	73,41	5,15
Alsószenterzsébet	Zala	279,37	28,56
Csesztreg	Zala	558,52	24,28
Csömödér	Zala	123,86	15,91
Csörnyeföld	Zala	10,62	0,48
Dobri	Zala	129,99	16,45
Felsőszenterzsébet	Zala	418,47	50,82
Iklódbördőce	Zala	363,56	28,82
Kerkabarabás	Zala	255,28	24,84
Kerkafalva	Zala	30,99	1,67
Kerkakutas	Zala	30,60	1,53

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Kerkaszentkirály	Zala	208,73	25,72
Kerkateskánd	Zala	330,67	36,99
Kissziget	Zala	177,09	25,06
Lenti	Zala	1980,79	26,96
Lovászi	Zala	409,36	42,25
Magyarföld	Zala	208,56	23,48
Muraszemenye	Zala	48,18	3,10
Ortaháza	Zala	57,18	8,14
Páka	Zala	306,61	13,26
Ramocsa	Zala	43,37	15,88
Szécsisziget	Zala	222,67	35,92
Tormafölde	Zala	30,62	1,62
Tornyiszentmiklós	Zala	541,56	29,23
Zalabaksa	Zala	500,72	31,09

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
helyi jelentőségű védett természeti terület	19/28/TT/76	Fekete gólya fészkelőhelye (Felsőszyenterzsébet 033 hrsz.)	5 ha	76/1976. VB. határozat
helyi jelentőségű védett természeti terület	19/18/TT/76	Lentiszombathelyi tölgyes (Lenti 0600/3 hrsz.)	1 ha	76/1976. VB. határozat

A törvényben meghatározott védettségi kategóriák közül a Kerka mentén lápok találhatók. A területen található lápok a VIDÉKFEJLESZTÉSI ÉRTESÍTŐ 64. LXII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM (2012. január 13.) mellékletében, az alábbiak szerint:

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Egyedi hatósági határozattal lehatárolt határvonalú ex lege védett láppal	-	Ortaháza 097/7	3,25 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

érintett ingatlanok				
Egyedi hatósági határozattal lehatárolt határvonalú ex lege védett láppal érintett ingatlanok	-	Lenti 0477	74,59 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről (Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség 4401-1/4/2014. sz. egyedi határozata)
egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásra váró ex lege védett láppal érintett ingatlanok	-	Alsószenterzsébet 070/8, 070/9, 070/10, 070/12, 070/14, 095/21, 097/4, 097/5, 097/6, 097/7, 097/8, 0101/6, 0101/13, Csesztreg 039, 043/8, 043/9, 043/10, 043/11, 043/12, 043/13, 043/14, 043/15, 043/16, 043/17, 043/18, 043/19, 043/25, 043/26, 043/27, 043/28, 043/29, 043/30, 045/11, 045/13, 045/14, 045/15, 045/16, Felsőszenterzsébet 017/3, 028/1, 040/21, 040/22, Iklódbördőce 060, 062/1, 67 Kerkabarabás 062/8, 062/18, 062/20, 062/21, 062/24, 062/28, 062/29, 067/3, 067/21, 067/22, 067/27, 067/28, 067/29, 067/30, 071/1, 071/2, 071/3, 071/4, Kerkafalva 018/4, 020/1, 020/2, 020/3, 020/4, 020/5, 020/6, Kerkateskánd 0103, 0107, 0112/10, 0112/11, 0112/12, 0112/13, 0112/14, 0112/15, 0112/16, 0112/17, 0112/18, 0112/19, 0112/20, 0112/22, 0124/14, Kissziget 013/2, 015, 017/1, 018/3, 018/5, 018/6, Lenti 067, 415, 417, 0422/1, 0422/2, 0422/3, 0422/4, 0422/5, 0444/6, 0444/7, 0444/8, 0585/2, 0585/3, 0585/4, 0585/5, 0585/6, 0585/7, 0585/8, 0585/9, 0585/10, 0585/11, 0585/12, 0585/13, 0585/14, 0585/15, 0585/16, 0585/17, 0585/18, 0585/19, 0585/20, 0585/21, 0601/1, 0601/2, 0601/3, 0601/4, 0601/5, 0601/6, 0601/7, 0601/8, 0601/9, 0601/10, 0601/11, 0632/9, 0632/10, 0635/1, 0635/2, 0635/3, 0635/4, 0635/5, 0636/1, 0636/2, 0636/3, Magyarföld 016/3, 016/5, 018/1, 018/2, 018/3, 021/1, 021/2, 024, 025, Ortaháza 03/4, 03/6, 03/7, 03/8, 04, 06, 08, Zalabaksa 068/6, 068/11, 068/12, 0102/3, 0102/4, 0102/5, 0102/6, 0102/7, 0102/11, 0104/2, 0121/4, 0123	a lápok kiterjedésének lehatárolása még nem történt meg	1996. LIII. tv. a természet védelméről
Ex lege védett földvár	-	Zalabaksa 0102/3	-	1996. LIII. tv. a természet védelméről

országos ökológiai hálózat		magterület	7340,78	Az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. tv.
----------------------------------	--	------------	---------	---

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Védett természeti területtel nem fed át a tervezési terület, ezért természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik rá.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Alsószenterzsébet	Alsószenterzsébet, településszerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszabály: 7/2007. (VIII. 21.) ök. rend., 8/2007. (VIII. 21.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.08.21.
Csesztreg	Csesztreg, szabályozási terv és helyi építési szabályzat - 2004: Csesztreg község rendezési terv Jogszabály: 22/2004. (IX. 28.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2004.09.28.
Csömödér	Csömödér, központi belterületre, valamint a horgásztó melletti üdülőközpontra településszerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszabály: 31/2007 ök. hat., 6/2007 (VI.07.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.06.07.
Dobri	A településnek nincs hatályos településrendezési terve.
Felsőszenterzsébet	Felsőszenterzsébet, településszerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszabály: 7/2007 és 8/2007 (VIII.21.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.08.21.
Iklódbördőce	Iklódbördőce Község Szabályozási Terv Jóváhagyása, valamint Helyi Építési Szabályzata Jogszabály: 14/2012. (VI.20.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2012.06.20.
Kerkabarabás	Kerkabarabás, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszabály: 15/2007 (IX.14.) ök. hat.; 37/2005 (XI.28.) konc. hat.; 9/2007 (IX.17.) ök. rend.

	Elfogadás dátuma: 2007.09.14.
Kerkafálva	Kerkafálva, településszerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszába: 8/2007 és 9/2007 (VIII.21.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.08.21.
Kerkakutas	Kerkakutas, településszerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszába: 7/2007 és 8/2007 (VIII.21.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.08.21.
Kerkáskápolna	A településnek nincs hatályos településrendezési terve.
Kerkaszentkirály	Kerkaszentkirály, településszerkezeti-, szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 2006 Jogszába: 6/2007. (XII. 12.) ök. rend., 29/2007. (XII. 6.) ök. hat. Elfogadás dátuma: 2007.12.12.
Kerkateskánd	Kerkateskánd, településszerkezeti-, szabályozási terv és helyi építési szabályzat - módosítás 2011: Kerkateskánd településrendezési terv - módosítás - Elfogadott dokumentáció Jogszába: 8/2011. (VI. 15.) ök. rend., 36/2011. (VI. 15.) ök. hat. Elfogadás dátuma: 2011.06.15.
Kissziget	A településnek nincs hatályos településrendezési terve.
Lenti	Lenti, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terve, helyi építési szabályzat - módosítás 2005 Jogszába: 23/2005 (IX.29.) ök. rend.; 233/2005 (IX.29.) ök. hat. Elfogadás dátuma: 2005.09.29. (Módosítva: 207/2006 (IX.27.) ök. hat.; 25/2006 (IX.28.) ök. rend., 18/2012. (III. 30.) ök. rend., 79/2012. (III. 28.) ök. hat.)
Lovászi	Lovászi, helyi építési szabályzat Jogszába: 10/2007. (VIII 31.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.08.31.
Magyarföld	Magyarföld, településszerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszába: 6/2007 és 7/2007 (VIII.21.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.08.21.
Muraszemenye	Muraszemenye, M70 autót út hrsz. 045/2 - hrsz. 085 - hrsz. 044/2 - hrsz. 074/3 közutak által határolt terület, településszerkezeti-, szabályozási terv és helyi építési szabályzat - módosítás 2011 : Muraszemenye az M70 autót út hrsz.: 045/2 - a hrsz.: 085 - a hrsz.: 044/2 - a hrsz.: 074/3 közutak által határolt terület TSZT, helyi építési szabályzat és szabályozási terv - módosítás - Jóváhagyott dokumentáció Jogszába: 8/2011. (XII. 5.) ök. rend., 36/2011. (XI. 29.) ök. hat.

	Elfogadás dátuma: 2011.12.05.
Ortaháza	Ortaháza, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terve, helyi építési szabályzat Jogszába: 15/2005 (XII.21.) ök. rend.; 13/2004 (III.16.) konc. hat. Elfogadás dátuma: 2005.12.21.
Páka	Páka, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszába: 122/2004 konc. hat.; 2/2006 (I.18.) ök. rend.; 9/2005 (IX.16.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2006.01.18.
Ramocsa	Ramocsa, település-szerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszába: 6/2007 és 7/2007 (VIII.21.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.08.21.
Szécsisziget	A településnek nincs hatályos településrendezési terve.
Tormafölde	Tormafölde, helyi építési szabályzat Jogszába: 9/2007. (IX.6.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.09.06.
Tornyiszentmiklós	Tornyiszentmiklós, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat Jogszába: 69/2004 (XII.16.) konc. hat.; 9/2007 (IV.19.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.04.19.
Zalabaksa	Zalabaksa, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terve, helyi építési szabályzat Jogszába: 40/2005 (VIII.25.) ök. hat; 15/2005 (VIII.16.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2005.08.25.
Zala megye	Zala megye, területrendezési terv - 2010: Zala megye területrendezési terve Jogszába: 22/2010. (XI. 25.) ök. rend., 128/2010. (XI. 24.) ök. hat. Elfogadás dátuma: 2010.11.25. (módosítva: 1-10 609)

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemervek

Bánokszentgyörgyi Erdőtervezési Körzet – 1417/39/2008 (körzeti erdőterv jóváhagyási száma) érvényes 2017. december 31-ig. Érintett települések: Ortaháza.

Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet – 46020/47/2005 (körzeti erdőterv jóváhagyási száma) érvényes 2014. december 31-ig. Érintett települések: Alsószenterzsébet, Csesztreg, Felsőszenterzsébet, Kerkafalva, Kerkakutas, Magyarföld, Ramocsa.

Letenyei Erdőtervezési Körzet - 60/2013. (VII.19.) VM Rendelet 9. melléklet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/1283/2014. Érintett települések: Csörnyeföld, Dobri,

Iklódbördőce, Kerkaszentkirály, Kerkateskánd, Lovászi, Muraszemenye, Páka, Szécsisziget, Tormafölde, Tornyiszentmiklós.

Lenti Erdőtervezési Körzet - 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet 8. melléklet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/52/2014. Érintett települések: Csömödér, Kerkabarabás, Kissziget, Lenti, Zalabaksa.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

IV/1. Zala-dél-vasi nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Kelt: 2004.02.24.

1. Felsőszenterzsébeti Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-200110-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.05.02. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

2. Parasza – Kerka-mente Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-200120-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.06.01. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

3. Szabadság Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-200210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.08.25. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

4. Lovászi Olajbányász Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-200310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.03.27. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

5. Vörcsök Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-200410-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.03.11. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

1. Sporthorgász Egyesületek Vas megyei Szövetsége. - Kerka patak halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2011-2015

2. Sporthorgász Egyesületek Vas megyei Szövetsége. - Cserta patak halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2011-2015

3. Sporthorgász Egyesületek Vas megyei Szövetsége. - Lendva patak (Adovány) halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2011-2015

4. Sporthorgász Egyesületek Vas megyei Szövetsége. – Kéthatártó, Kerkafalva halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2011-2015

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Vízyűjtő-gazdálkodási terv 3-1 Mura alegység (közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság és Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2010. április).

Felülvizsgálat éve: 2015

1.7.7. Egyéb tervek

A tervezési területre egyéb terv nem vonatkozik.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	2	Sötét hangyaboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): elpusztítja a tenyészterületet.
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	4	Sötét hangyaboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): elpusztíthatja a tenyésző állományt.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	2	Sötét hangyaboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): csökkenti az élőhely minőségét, hosszú távon az élőhely teljes pusztulását okozhatja (biológiai invázió, beerdősülés)
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	L	1	Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>): mivel a faj cserjékre petézik, a hernyók azokon nevelkednek, azokat fogyasztják, a cserjeirtások közvetlenül is csökkentik az állomány nagyságát.
B02	erdőgazdálkodás	H	20	Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>), közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>), nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): A kor- és fafajhomogén erdők mind búvóhely, mind táplálkozóhely szempontjából szuboptimálisak e fajok számára.
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	H	15	Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>), nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>): E fajok számára búvóhely szempontjából kiemelten fontosak az álló holtfák, illetve a holtfában fejlődő rovarok, mint táplálékállatok.
				nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A lábon álló holt fák eltávolítása együtt jár a nagy szarvasbogár különböző fejlődési alakjainak eltávolításával, állománycsökkenéshez vezet.
				Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>): Az erdőben (is) táplálkozó denevérfajok szempontjából fontosak a holtfában fejlődő rovarok, mint táplálékállatok.
B04	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészeti)	H	15	nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): Veszélyezteti a fajok különböző fejlődési alakjait, különösen az imágókat, állománycsökkenéshez vezet.
B07	egyéb erdészeti	M	7	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy

	tevékenység			<i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>) (91F0), Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>) (91L0): az erdők nagy része vágásérett korú, a véghasználat veszélyezteti az értékes aljnövényzet fennmaradását nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): A helytelen időben való fakiszállítás együtt jár a fajok különböző fejlődési alakjainak eltávolításával, állománycsökkenéshez vezet. Ezen kívül az erdőgazdálkodás során alkalmazott véghasználatok szintén állománycsökkenéshez vagy az állomány eltűnéséhez vezet.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	5,5	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0*): a természetes felújulás lehetőségét csökkenti, az élőhely természetességét, szerkezetét rontja. Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> vegetációval (3130): a kis kiterjedésű foltokat túrásukkal, dagonyázásukkal tönkreteszik a vaddisznók Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>) (91L0), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>) (91F0): a nagyvadak károsítják az aljnövényzetet Sötét hangyaboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): csökkenti az élőhely minőségét
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	5,5	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0*): az inváziós fajok az állományokat degradálják, átalakítják. Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> vegetációval (3130): a kis kiterjedésű foltokat benövik az inváziós fajok, az élőhely kiterjedése csökken Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>) (91L0), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>) (91F0): az inváziós fajok átalakítják az erdő szerkezetét, degradációt okoznak. Sötét hangyaboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): csökkenti az élőhely minőségét, hosszú távon az élőhely teljes pusztulását okozhatja
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	M	9	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>) (91F0), Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>) (91L0): nagy léptékű szárazodást okoz, amely káros az állományokra
G05.11	közüti ütközésből eredő sérülés vagy pusztulás	L	1	Vidra (<i>Lutra lutra</i>): a Kerka, valamint befolyó mellékágai fölött épült közúti hidakon – főképp télidőben a vándorlásokkor – a vidragázolás az állományra hatással van.
Kód	Potenciális	Jelentőse	Érintett	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?

	veszélyeztető tényező neve	ge	terület nagysága (%)	
A03.03	Kaszálás felhagyás/hiánya	M	9	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): az állomány fennmaradása csak a megfelelő kezeléssel biztosítható. <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): az élőhely csak kezeléssel tartható fenn, ha felhagyják, cserjésedik, erdősödik.
A04.01	Intenzív legeltetés	L	2,5	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): helyenként erősen legeltetik, ami miatt degradálódhatnak az állományok
A04.03	Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	12	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): az élőhely csak kezeléssel tartható fenn, ha felhagyják, cserjésedik, erdősödik.
H01	Felszíni vizek szennyezése	L	<0,5%	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150): rekreációs tevékenységgel összefüggő szennyezések lehetnek károsak az állományokra Alföldről a hegyvidékekig előforduló vízfolyások <i>Ranunculion fluitantis</i> és <i>Callitriche-Batrachion</i> növényzettel (3260): a vízszennyezések károsak lehetnek az állományokra díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>): A vízszennyezés hatására a faj lárváinak életfeltételei romlanak. Leggyakoribb a tisztított kommunális szennyvíz-bevezetés, ill. az ehhez gyakran társuló szennyvíziszap terhelés vízszennyező hatása. A vízszennyezés okozta kedvezőtlen változás hatására csökken a faj lárváinak egyedsűrűsége tompá folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>): Különösen a juvenilis egyedek mutatnak nagy érzékenységet a vízszennyezéssel szemben és érzékenyen reagálnak a víz oldott oxigéntartalmának megváltozására.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	7,5	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): a magas aranyvessző fenyegeti előzőnléssel a területet, amely az élőhelyet degradálja, kiterjedését csökkenti
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	M	6	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): ezt az élőhelyet jelentősen érintik a vízelvezetés káros hatásai
K01.03	kiszáradás	M	5	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): alapvetően víztöbblet szükséges az élőhely jó állapotához, amennyiben a talajvíz-szint tartósan lecsökken, az állományok kiszáradnak és más élőhelyé alakulnak

				vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), ingola-fajok (<i>Eudontonyzon spp.</i>), halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>), balin (<i>Aspius aspius</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>): Az aszályos időjárás következtében a Natura 2000 terület vízfolyásai egyes szakaszokon időszakosan ki is száradhatnak (pl. a Kerka 2011-ben és 2012-ben). Az élőhely megszűnése miatt az ott élő elszigetelt példányok mind elpusztulnak
				vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>): a fajok szaporodóhelyeit, élőhelyeit szünteti meg az élőhelyeinek esetleges kiszáradása
K02.01	fajösszetétel-változás, szukcesszió	M	3	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): a kezelés elmaradása esetén az élőhely becserjésedik, erdősödik
				<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): a száradáshoz, esetleg a felhagyáshoz köthető, hogy cserjésedés, erdősödés, esetleg száradás indul meg, így az élőhely hosszú távon megszűnik.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Kerka mente kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Kiemelten a közösségi jelentőségű védett és fokozottan védett fajok által is reprezentált, hazai és közösségi szinten is egyedülálló természetes és természetszerű élőhelyek megőrzése, úgy mint a törpekákás iszapsztye (3130), természetes jellegű eutróf tavak és hínárnövényzetük (3150), gyors áramlású vízfolyások hínárnövényzete (3260), kékperjés láprétek (6410), a mocsárrétek (6440), az üde magas füvű kaszálórétek (6510), a puhafás (91E0*) és keményfás ligeterdők (91F0) és az illír gyertyános-tölgyesek (91L0). Távlatos cél emellett hosszútávon egyes élőhelyek kiterjedésének növelése (szántók, degradált, gyomos területek kaszálórétté való átalakítása, faültetvények erdővé alakítása).

Szintén kiemelkedő jelentőségű a közösségi jelentőségű, védett növény- és állatfajok állományának, egyedszámának, populációi életképességének megőrzése, különös tekintettel a következő fajokra: díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), ingolafajok (*Eudontomyzon spp.*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) és vidra (*Lutra lutra*).

További célok:

- A terület vízellátásának és természeteshez közeli vízjárásának – különös tekintettel a holtágakra - biztosítása.
- A sötét- és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*, *M. teleius*) érdekében az élőhelyül szolgáló láprétek megőrzése.
- Az inváziós növényfajok visszaszorítása a jelölő gyepek az erdő élőhelyeken. A természetes jelölő társulásokban megjelenő akác (*Robinia pseudoacacia*), valamint a vágásokban, szegélyekben megjelenő magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) teljes kiirtása. Az akác (*Robinia pseudoacacia*) erdőrészeket őshonos, termőhelynek megfelelő lomboserdővé alakítása középtávon.
- Az erdők természetességének hosszú távon történő fenntartása. A gyepek természetes beerdősülésével létrejött őshonos fákkal borított területek megőrzése.
- A 80 évnél idősebb erdőállományokban a jelenlegi erdőkezelési módról (véghasználat, fokozatos felújító vágás) az állandó erdőborítást biztosító gazdálkodási módra (pl.: szálalás, Pro sylva típusú kezelés) áttérni.
- A rovarok (nagy höscincér – *Cerambyx cerdo*, szarvasbogár – *Lucanus cervus*) és odúlakó madarak (harkályok) számára a lábon álló holt anyag megtartásával szaporodó- és élőhelyet biztosítani. A vadászható fajok (gímszarvas, vaddisznó) kártételének megszüntetése és megelőzése.
- A vízfolyás menti facsoportok megőrzése a meder árnyékolása érdekében.

- Abiotikus katasztrófák lehetőség szerinti megelőzése, elhárítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A javaslatok és intézkedések alapvetően két nagycsoportba tartoznak, egyrészt a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok, amelyeket általánosan területszinten értelmezünk, de ezek kötődhetnek kezelési egységhez is. Itt jelennek meg a gazdálkodókon túli egyéb érintetteknek szóló (beruházók, fejlesztők, területrendezők, vállalkozók: ipari, turisztikai), a területhasználatra vonatkozó elvek, a kritikus pontok azonosításával (egyes tevékenységek korlátozás nélkül, feltételekkel vagy egyáltalán nem végezhetők, bizonyos irányú fejlesztések nem kívánatosak).

Az intézkedések második csoportját a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok adják.

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok, valamint a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Az egész területre vonatkozó általános kezelési javaslatok

Gyepgazdálkodás

A közösségi jelentőségű gyepek élőhelyek fenntartása csak a megfelelő extenzív gazdálkodással biztosítható; ez a gyepek esetében az élőhelytípusnak megfelelő kaszálással, legeltetéssel valósítható meg. A jelenleg mezőgazdasági hasznosítású területek beépítése nem kívánatos. A területen előforduló, jó állapotú üde és nedves gyepeken az elsődleges cél ennek az állapotnak a fenntartása. A gyepekben a környéken jelenlévő inváziós fajok (elsősorban a magas aranyvessző) visszaszorítása, illetve a megfelelő hasznosítás révén a gyepekbe történő behatolásuk megakadályozása. A területen leromlott állapotú gyepek és inváziós fajok homogén állományai is nagy területen megtalálhatóak. Ezekben az esetekben a cél a területek természetességi állapotának javítása, ezzel az értékes élőhelyek kiterjedésének növelése. A cserjésedő területek esetében az inváziós növényfajok visszaszorításán túl a gyepek ésszerű és természetvédelmi szempontból helyes helyreállítása is cél: kaszálásra vagy legeltetésre alkalmas állapotba kell hozni. A legeltetés során a szarvasmarhával történő kíméletes legeltetés támogatandó. A gyepek szegélyén, vagy foltszerűen a gyepekben cserjések, fasorok fennhagyandóak, ezek igen fontosak több védett faj (szarvasbogar – *Lucanus cervus*, nagy höscincér – *Cerambyx cerdo*, énekesmadarak) számára és a gyepek mikroklimáját is jelentősen befolyásolják. A láprétek kezelésében fontos az időközben előkerült hangyaboglárka-fajok szempontjából megfelelő kaszálási időzítés, illetve a bűvósávok kötelező meghagyása.

Erdőgazdálkodás

A közösségi jelentőségű erdei élőhelyek fenntartása csak a megfelelő extenzív gazdálkodással biztosítható; ez az erdők esetében a természetközeli erdőgazdálkodással valósítható meg. A jelenleg erdészeti hasznosítású területek beépítése nem kívánatos.

Hosszútávon a tájidegen fajokból álló ültetvények honos fajokból álló erdőkké való átalakítása kívánatos. A területen található tájidegen fajok őshonos fajokra való lecserélése mind a denevéreknek táplálékot jelentő rovarok mennyiségének és fajgazdagságának növekedését, mind

búvóhelyet jelentő odvas fák megjelenését eredményezi. Az inváziósan viselkedő, pontszerűen, kis foltokban megjelenő amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), zöld juhar (*Acer negundo*) és fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) példányaikat el kell távolítani a területről.

Vadgazdálkodás

A tervezési területen a vadászat elsődlegesen természetvédelmi és nem vadászati célokat felmutató formáját kell megvalósítani. A nagyvadállomány leginkább az erdei élőhelyekre jelent veszélyt, de a túltartott vaddisznó állomány a vizes élőhelyekben és gyepekben is jelentős károkat okoz. Az erdei élőhelyek esetében tervezett fejlesztések megvalósulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése.

Vízgazdálkodás

A vízállásos területeken a víz időszakos megtartása fontos, ugyanakkor a vízkormányzás lehetőségének megteremtése ehhez elengedhetetlen. A csatornák, vízfolyások kaszálása csak június közepétől megengedhető. A vízfolyások mentén található őshonos fák, erdők kiemelten kezelendők, az állandó borítás megtartása mellett, szálaló módon termelendők le.

A vízfolyásokat, csatornákat kísérő fasorok őshonos fafajokkal történő szélesítése növelné ökológiai folyosó szerepét.

A fenntartási feladatok ellátásánál figyelembe kell venni az árvízvédelmi és településvédelmi vízügyi feladatok ellátásának szükségességét, azonban a vizsgálni szükséges a víz jobb megtartásának műszaki lehetőségeit és azok kivitelezési lehetőségeit

A vízfolyás mentén több esetben a szántók közvetlenül a vízfolyások töltéséig érnek, ezért a kemikáliák bemosódásának nagy a veszélye. A bemosódott vegyszerek elősegíthetik az eutrofizációt, illetve toxikus hatásúak lehetnek, ezért a partok menti pufferzónák kialakítása a vizes élőhely sérülékenységét jelentős mértékben csökkenti.

Turizmus

A terület jelenleg turisztikai szempontból alig hasznosított, noha a területhasználat módja, a védett fajok viszonylag alacsony száma az ökoturisztikai hasznosítást nem zárja ki. A kirándulók tudatos irányításával, a túraútvonalak megfelelő kijelölésével, karbantartásával az általuk okozott terhelés minimalizálható. Fontos fejlesztés lenne a Natura 2000 területet bemutató infrastruktúra létrehozása, hogy a látogatók tisztában legyen a terület státuszával és természeti értékeikkel. Ezt egyrészt tájékoztató táblák kihelyezésével lehetne elérni a területre bevezető forgalmasabb közutak és turistautak mentén, másrészt a területet bemutató szóróanyagokkal, amelyeket helyi turisztikai irodákban és önkormányzatoknál lehetne elérhetővé tenni.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A Kerka mente Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 10 kezelési egység (ebből egy kezelést nem igénylő) lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 fejezet mutatja be.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzák a jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhely-fejlesztési, kutatásmonitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

A Kerka mente Natura 2000 terület kezelési egységeinek lehatárolása a 2014 folyamán elkészített ÁNÉR alapú élőhelytérkép alapján történt. Arra törekedtünk, hogy az előírások követhetők,

betarthatóak, megfelelő mértékben specifikusak legyenek, így az eltérő kezelést igénylő élőhelyeket külön kezeltük. Ugyanakkor azt is szem előtt tartottuk, hogy a kezelési egységek rendszere a gazdálkodók számára is könnyen áttekinthető legyen és a terület ne legyen indokolatlanul kis kezelési egységekre osztva. A kezelési előírásokat a kezelés egységeken előforduló jelölő értékek élőhely igényeinek figyelembevételével és a kezelési egység jelenlegi természeti állapotának (Németh-Seregélyes-féle természetességi skála) függvényében határoztuk meg.

A kezelési egységeket sorrendben, a hasonló hasznosítású területeket csoportosítva az alábbiak szerint tüntettük fel:

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok	Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek
KE-0	kezelést nem igénylő területek	U3 Falvak, falu jellegű külvárosok, U4 Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók, U6 Nyitott bányaterületek, U10 Tanyák, családi gazdaságok, U11 Út- és vasúthálózat, U6×U9 Nyitott bányaterületek/Állóvizek	
KE-1	kaszálórétek, legelők	E1 Franciaperjés rétek, E2 Veres csenkeszes rétek, E34 Hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek, E1×D34 Franciaperjés rétek/Mocsárrétek, E1×E2 Franciaperjés rétek/Veres csenkeszes rétek, E1×OB Franciaperjés rétek/Jellegtelen üde gyepek, E1×OD Franciaperjés rétek/Lágyszárú özönfajok állományai, E1×P2a Franciaperjés rétek/Üde és nedves cserjések, E1×P2b Franciaperjés rétek/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, E1×P45 Franciaperjés rétek/Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek, E1×RA Franciaperjés rétek/Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, E2×D34 Veres csenkeszes rétek/Mocsárrétek, E2×E1 Veres csenkeszes rétek/Franciaperjés rétek, E2×E34 Veres csenkeszes rétek/Hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek, E2×OD Veres csenkeszes rétek/ Lágyszárú özönfajok állományai, OB Jellegtelen üde gyepek, OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, OG Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet, Ob×OD Jellegtelen üde gyepek/ Lágyszárú özönfajok állományai, OB×P2a Jellegtelen üde gyepek/Üde és nedves cserjések, OB×P2b Jellegtelen üde gyepek/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, OB×RDa Jellegtelen üde gyepek/Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők, OB×S1 Jellegtelen üde	6440 - <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétei, 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok	Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek
		gyepek/Akácültetvények	
KE-2	mocsárrétek	D34 Mocsárrétek, D34×B2 Mocsárrétek/Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet, D34×D2 Mocsárrétek/kékperjés rétek, D34×E1 Mocsárrétek/Franciaperjés rétek, D34×E2 Mocsárrétek/Veres csenkeszes rétek, D34×OB Mocsárrétek/Jellegtelen üde gyepek, D34×OC Mocsárrétek/Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, D34×OD Mocsárrétek/Lágyszárú özönfajok állományai, D34×P2a Mocsárrétek/Üde és nedves cserjések, D34×P2b Mocsárrétek/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, D34×P2c Mocsárrétek/Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok, D34×S1 Mocsárrétek/Akácültetvények	6440 - <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei
KE-3	láprétek, magaskórósok	D2 Kékperjés rétek, D5 Patakparti és lápi magaskórósok, D2×D34 Kékperjés rétek/Mocsárrétek, D2×P2a Kékperjés rétek/Üde és nedves cserjések	6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
KE-4	cserjések	P2a Üde és nedves cserjések, P2a×D34 Üde és nedves cserjések/Mocsárrétek, P2a×OD Üde és nedves cserjések/Lágyszárú özönfajok állományai, P2a×P2b Üde és nedves cserjések/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, P2a×RA Üde és nedves cserjések/Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, P2b×RDa Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések/Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők	6440 - <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok	Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek
KE-5	szántóterületek	T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák, T6 Extenzív szántók, T10 Fiatal parlag és ugar, T10×OD Fiatal parlag és ugar/Lágyszárú özőnfajok állományai	
KE-6	égerlápok, égerligetek és puhafás ligeterdők, üde lomboserdők, spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok	J4 Fűz-nyár ártéri erdők, J5 Égerligetek, J6 Keményfás ártéri erdők, K1a Gyertyános-kocsányos tölgyesek, K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, P1 Őshonos fafajú fiatalosok, P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés, P8 Vágásterületek, RA Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok, RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők, RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők, RA×D34 Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Mocsárrétek, RA×OD Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Lágyszárú özőnfajok állományai, RA×P2a Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Üde és nedves cserjések, RA×RDa Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők, RA×RDb Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, RA×S1 Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Akácültetvények, RB×OB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők/Jellegtelen üde gyepek, RB×RC Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők/Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők, RC×OB Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők/Jellegtelen üde gyepek	91E0* - Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>), 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>)
KE-7	fás legelők	P45 Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek	6440 – <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i> ,

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok	Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek
			<i>Sanguisorba officinalis</i>)
KE-8	Akácok, fenyőültetvények, nem őshonos, telepített erdők, fásítások, energia ültetvények	S1 Akácültetvények, S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek, S5 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek, RDa Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők, RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, S3 Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai, RDb×OB Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők/Jellegtelen üde gyepek	-
KE-9	Vízfolyások, árkok, bányatavak	U7 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak, U8 Folyóvizek, U9 Állóvizek, U7×U9 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak/Állóvizek, U8×B1a Folyóvizek/Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások, U8×BA Folyóvizek/Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál, U8×BA×J4 Folyóvizek/Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál/Fűz-nyár ártéri erdők, U8×J4 Folyóvizek/Fűz-nyár ártéri erdők, U8×OB Folyóvizek/Jellegtelen üde gyepek, U8×P2a Folyóvizek/Üde és nedves cserjések, U9×RB Állóvizek/Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	3130 - Oligo- mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> vegetációval, 3150 - Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel, 3260 - Alföldektől a hegyvidékekig előforduló vízfolyások <i>Ranunculion fluitantis</i> és <i>Callitricho-Batrachion</i> növényzettel

KE-0 kezelési egység

Meghatározása: Kezelést nem igénylő területek, bányatelek, telephely, bányató stb.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* U3 Falvak, falu jellegű külvárosok, U4 Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók, U6 Nyitott bányaterületek, U10 Tanyak, családi gazdaságok, U11 Út- és vasúthálózat, U6XU9 Nyitott bányaterületek/Állóvizek, B3,

Vizparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak, B2xB3 Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet

- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Kezelési javaslatok indoklása: Fenti élőhelyek kezelést nem igényelnek vagy esetükben nem értelmezhető a kezelés. Az emberi tevékenységgel érintett területek jellegüknél és funkciójuknál fogva nem vagy csak mérsékelten alkalmasak arra, hogy jelölő élőhelyeket lehessen fenntartani vagy kialakítani rajtuk.

KE-1 kezelési egység

Meghatározása: Kaszálórétek, legelők, gyomos gyepek, töltésoldalak, inváziós lágyszárúak állományai. Szórványosan a teljes területen megtalálhatók nagyobb parcellákban, összes kiterjedésük jelentős, 847,5 ha. Jelenleg csak részben kezelik, kaszálják, azt sem minden évben. Egy részük a kezelés elmaradása miatt degradált, illetve cserjével, gyomokkal borított.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* E1 Franciaperjés rétek, E2 Veres csenkeszes rétek, E34 Hegy- és dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek, E1xD34 Franciaperjés rétek/Mocsárrétek, E1xE2 Franciaperjés rétek/Veres csenkeszes rétek, E1xOB Franciaperjés rétek/Jellegtelen üde gyepek, E1xOD Franciaperjés rétek/Lágyszárú özönfajok állományai, E1xP2a Franciaperjés rétek/Üde és nedves cserjések, E1xP2b Franciaperjés rétek/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, E1xP45 Franciaperjés rétek/Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek, E1xRA Franciaperjés rétek/Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, E2xD34 Veres csenkeszes rétek/Mocsárrétek, E2xE1 Veres csenkeszes rétek/Franciperjés rétek, E2xE34 Veres csenkeszes rétek/Hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek, E2xOD Veres csenkeszes rétek/ Lágyszárú özönfajok állományai, OB Jellegtelen üde gyepek, OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, OG Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet, OBxOD Jellegtelen üde gyepek/ Lágyszárú özönfajok állományai, OBxP2a Jellegtelen üde gyepek/Üde és nedves cserjések, OBxP2b Jellegtelen üde gyepek/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, OBxRDa Jellegtelen üde gyepek/Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők, OBxS1 Jellegtelen üde gyepek/Akácültetvények
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkása és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.

- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpászták létesítése nem megengedett.
- GY22 Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY43 Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha.
- GY48 Szakaszozó legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY64 Kaszáló sarjulegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY70 Legeltethető állatfaj: lófélék (ló, szamár).
- GY71 Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY82 A gyepek évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.

- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, jószágállások és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Kezelési javaslatok indoklása:

Jelenleg ezeket a gyepeket kaszálják, de egyre jellemzőbb a területek felhagyása, ami cserjésedéshez és így az élőhelyek átalakulásához vezet. Az optimális kezelés a kaszálás volna, de még a legltetéssel való kezelés is megfelelő, főképp a felhagyás helyett. A már cserjésedő-akácósodó területeken hangsúlyosak az irtási munkák, az előírás-javaslatok erre is tartalmazznak szabályozást. Cserjéket azonban szükséges meghagyni, mivel a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) ezekre petézik, és a hernyói is cserjésekben fejlődnek, így a lepkefaj egyedeit meg lehet óvni a károsodástól. Nem kívánatos a gyepfelszín károsítása, a vegyszerek használata. A megadott előírás-javaslatok betartása így a jelölő *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) és a sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510) élőhelyek fennmaradását segítik. Az inváziós gyomok irtásával kapcsolatos előírás-javaslatok azért szükségesek, mert az egész térségben jellemző a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) erőteljes terjedése, amely ezt a kezelési egységet is veszélyezteti.

Az erőteljes cserjésedés, a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) tömeges megjelenése és ezzel párhuzamosan az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) visszaszorulása egyértelműen a réti növényzet és a hozzá kapcsolódó nappali lepke-közösség teljes visszaszorulását okozza, amely kiemelten veszélyezteti a jelölő vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és zánótboglárka (*M. nausithous*) fajokat. Sajnálatos módon a legtöbb kaszással kezelt terület természetvédelmi szempontból túlhasznált volt, és a kaszálásokat rendre a két Natura 2000 *Maculinea* faj számára kedvezőtlen időzítéssel végezték. A rétek vagy kétszer lettek lekaszálva, és az első kaszálás a tápnövény virágzása szempontjából túl későre lett időzítve, vagy éppen ellenkezőleg, a kaszálás (akár első, akár második) a lepkék repülési ideje alatt történt. Sajnálatos módon a Kerka mentén a Natura 2000 kötelező kezelési előírásokban szereplő kaszálatlan foltok, sávok (búvósávok) 5-15%-ban történő fennhagyása egyetlen élőhelyfolton sem történt meg. Ezek miatt szükséges évente kaszálási terv készítése, amelyben a nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges a kaszálás részleteit.

KE-2 kezelési egység

Meghatározása: mocsárrét, mélyebb fekvésű, higrofil gyepek, kaszálóként hasznosítva. Szórványosan a teljes területen megtalálhatóak, a terület É-i felén gyakoribbak (Alsószenterzsébet, Felsőszenterzsébet, Csesztreg, Kerkabarabás). Ide tartoznak továbbá a nádasok és a nem zsombékoló magassárrét. A korábbi évtizedek meliorációs munkái és a természetes szárazodás következtében alapvetően vízfolyások és tavak szegélyében, parti zónájában, vagy árkokban

fellelhető mozaikos élőhelyek. Nagyobb összefüggő állományok találhatóak Csömödér, Páka és Kissziget külterületén. A kezelési egység összes kiterjedése 1097 ha.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* D34 Mocsárrétek, D34xB2 Mocsárrétek/Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet, D34xD2 Mocsárrétek/kékperjés rétek, D34xE1 Mocsárrétek/Franciaperjés rétek, D34xE2 Mocsárrétek/Veres csenkeszes rétek, D34xOB Mocsárrétek/Jellegtelen üde gyepek, D34xOC Mocsárrétek/Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, D34xOD Mocsárrétek/Lágyszárú özönfajok állományai, D34xP2a Mocsárrétek/Üde és nedves cserjések, D34xP2b Mocsárrétek/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, D34xP2c Mocsárrétek/Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok, D34xS1 Mocsárrétek/Akácültetvények, B1a Nádasok, B5 Nem zsombékoló magassárrétek, BA Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjánál, B1xB5 Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások/Nem zsombékoló magassárrétek, B5xD34 Nem zsombékoló magassárrétek/Mocsárrétek, B5xD5 Nem zsombékoló magassárrétek/Patakparti és lápi magaskórósok, B5xOD Nem zsombékoló magassárrétek/Lágyszárú özönfajok állományai, B5xP2a Nem zsombékoló magassárrétek/Üde és nedves cserjések, B5xRA Nem zsombékoló magassárrétek/Őshonos fajú facsoportok, fásorok, erdősávok, BAxP2a Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál/Üde és nedves cserjések
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkása és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY20 Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos-véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező.

- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY64 Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
- GY71 Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY82 A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Fakivágás, cserjeirtás: Javasoljuk a felnőtt akácok csoportok letermelését, és újrasarjadásuk megakadályozását. Továbbá javasoljuk a sűrű cserjecsoportok (pl.: *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*) ritkítását, szárzúzással, egyedi kivágással. A fák mechanikusan és vegyszeresen is

irthatók. A fás szárúak kivágása vegetációs időszakon kívül lehetséges és a tuskókat talajszintre kell levágni.

Kezelési javaslatok indoklása:

A jelenleg megvalósuló gazdálkodási gyakorlat – első kaszálás nyár közepén, sarjú kaszálása ősszel – az élőhely fennmaradása szempontjából megfelelőnek tűnik, mely a rétek fajgazdagságát is megőrzi. A kezelési egység területén található gyeptípusok a kaszálást jól tűrik, sőt fennmaradásukhoz igénylik. Így a továbbiakban kizárólag kaszálással való kezelést javasolunk az egységben.

A már cserjésedő-akácósodó területeken hangsúlyosak az irtási munkák, az előírás-javaslatok erre is tartalmaznak szabályozást. Cserjéket azonban szükséges meghagyni, mivel a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) ezekre petézik, és a hernyói is cserjésekben fejlődnek, így a lepkefaj egyedeit meg lehet óvni a károsodástól. Nem kívánatos a gyepfelszín károsítása, a vegyszerek használata. A megadott előírás-javaslatok betartása így a jelölő *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétei (6440) és a sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) élőhelyek fennmaradását segítik. Az inváziós gyomok irtásával kapcsolatos előírás-javaslatok azért szükségesek, mert az egész térségben jellemző a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) erőteljes terjedése, amely ezt a kezelési egységet is veszélyezteti. Az erőteljes cserjésedés, a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) tömeges megjelenése és ezzel párhuzamosan az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) visszaszorulása egyértelműen a réti növényzet és a hozzá kapcsolódó nappali lepke-közösség teljes visszaszorulását okozza, amely kiemelten veszélyezteti a jelölő vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és zánótboglárka (*M. nausithous*) fajokat. Sajnálatos módon a legtöbb kaszálással kezelt terület természetvédelmi szempontból túlhasznált volt, és a kaszálásokat rendre a két Natura 2000 *Maculinea* faj számára kedvezőtlen időzítéssel végezték. A rétek vagy kétszer lettek lekaszálva, és az első kaszálás a tápnövény virágzása szempontjából túl későre lett időzítve, vagy éppen ellenkezőleg, a kaszálás (akár első, akár második) a lepkék repülési ideje alatt történt. Sajnálatos módon a Kerka mentén a Natura 2000 kötelező kezelési előírásokban szereplő kaszátlan foltok, sávok (búvósávok) 5-15%-ban történő fennhagyása egyetlen élőhelyfolton sem történt meg. Ezek miatt szükséges évente kaszálási terv készítése, amelyben esetlegesen parcellánként szabályozzák a kaszálási módot, a kötelezően meghagyott területek elhelyezkedését, mivel a jelölő lepkefajok állományainak mintázata rövid távon is változik.

KE-3 kezelési egység

Meghatározása: Láprétek, kékperjés láprétek, magaskórósok. Igen szórványosan fordulnak elő a területen, Kerkateskánd, Lenti, Zalabaksa, Alsószenterzsébet, Felsőszenterzsébet, Magyarföld és Kerkáskápolna külterületein. Összes kiterjedésük 107 ha. Veszélyeztetett élőhelyek.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* D2 Kékperjés rétek, D5 Patakparti és lápi magaskórósok, D2xD34 Kékperjés rétek/Mocsárrétek, D2xP2a Kékperjés rétek/Üde és nedves cserjések, D34xD6 Mocsárrétek/Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet, B5xD6 Nem zombékoló magassárrétek/ Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*), 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY20 Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfürása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY35 A legeltetés tilos.
- GY80 A gyeptet évente csak egyszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárazúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.

- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk megvizsgálni annak a lehetőségét, hogy a Kerka nagyvizes időszakában a víz ellenőrzött módon kivezethető-e a kezelési egységet alkotó gyepterületekre. A megvalósításhoz vizes tervezés szükséges, aktuális geodéziai felmérés alapján, ennek megvalósítása túlmutat a jelenlegi fenntartási terv keretein. A vízügyi kezelő NYUDUVIZIG-gel való egyeztetés szükséges ennek a lehetőségnek a kidolgozásához, hogy a káros elöntések mind a belterületeken, mind a külterületeken elkerülhetők legyenek.

Kezelési javaslatok indoklása: A jelenleg megvalósuló gazdálkodási gyakorlat – első kaszálás nyár közepén, sarjú kaszálása ősszel – az élőhely fennmaradása szempontjából megfelelőnek tűnik, mely a rétek fajgazdagságát is megőrzi. A kezelési egység területén található gyeptípusok a kaszálást jól tűrik, sőt fennmaradásukhoz igénylik. Így a továbbiakban kizárólag kaszálással való kezelést javasolunk az egységben.

A már cserjésedő-akácósodó területeken hangsúlyosak az irtási munkák, az előírás-javaslatok erre is tartalmaznak szabályozást. Cserjéket azonban szükséges meghagyni, mivel a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) ezekre petézik, és a hernyói is cserjésekben fejlődnek, így a lepkefaj egyedeit meg lehet óvni a károsodástól. Nem kívánatos a gyepfelszín károsítása, a vegyszerek használata. A megadott előírás-javaslatok betartása így a jelölő kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) és a síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai (6430) élőhelyek fennmaradását segítik.

Az inváziós gyomok irtásával kapcsolatos előírás-javaslatok azért szükségesek, mert az egész térségben jellemző a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) erőteljes terjedése, amely ezt a kezelési egységet is veszélyezteti.

Az erőteljes cserjésedés, a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) tömeges megjelenése és ezzel párhuzamosan az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) visszaszorulása egyértelműen a réti növényzet és a hozzá kapcsolódó nappali lepke-közösség teljes visszaszorulását okozza, amely kiemelten veszélyezteti a jelölő vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka (*M. nausithous*) fajokat. Sajnálatos módon a legtöbb kaszálással kezelt terület természetvédelmi szempontból túlhasznált volt, és a kaszálásokat rendre a két Natura 2000 *Maculinea* faj számára kedvezőtlen időzítéssel végezték. A rétek vagy kétszer lettek lekaszálva, és az első kaszálás a tápnövény virágzása szempontjából túl későre lett időzítve, vagy éppen ellenkezőleg, a kaszálás (akár első, akár második) a lepkék repülési ideje alatt történt. Sajnálatos módon a Kerka mentén a Natura 2000 kötelező kezelési előírásokban szereplő kaszátlan foltok, sávok (búvósávok) 5-15%-ban történő fennhagyása egyetlen élőhelyfolton sem történt meg. Ezek miatt szükséges évente kaszálási terv készítése, amelyben esetlegesen parcellánként szabályozzák a kaszálási módot, a kötelezően

meghagyott területek elhelyezkedését, mivel a jelölő lepkefajok állományainak mintázata rövid távon is változik.

A KE-2 kezelési egységtől ez az egység abban tér el, hogy itt a talajvízhatás sokkal erősebb, ez az élőhely sokkal inkább ki van téve a szárazodás negatív hatásainak. Emiatt javasoljuk, hogy a kezelési egység területén dolgozzanak ki egy vizes rekonstrukciós megoldást, amivel az élőhelyek vízállapotát javítani lehetne

KE-4 kezelési egység

Meghatározása: Cserjések, elbokrosodott rétek, bokorsorok, gyomos bokorfüzesek, üde cserjések. Szórványosan, kisebb foltokban a teljes területen előfordulnak. Összes kiterjedésük 169 ha.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* P2a Üde és nedves cserjések és mozaikjai: P2axD34 Üde és nedves cserjések/Mocsárrétek, P2axOD Üde és nedves cserjések/Lágyszárú özönfajok állományai, P2axP2b Üde és nedves cserjések/Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, P2axRA Üde és nedves cserjések/Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, P2bxRDa Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések/Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felületés nem megengedett.
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY25 A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.

- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Rekonstrukció: A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos cserjével borított területek nagyobb részének letermelése és a terület gazdálkodásra alkalmassá tétele, (mozaikos gyp-cserjés élőhely kialakítása).

Kezelési javaslatok indoklása:

A cserjés területeket szükséges megbontani, és gazdálkodásra alkalmassá tenni. Bizonyos korlátozásokat is megadunk azonban az előírás-javaslatok között, mivel ebben a kezelési egységben is szükséges elkerülni a talajfelszín fizikai károsodását, az égetést. Továbbá szórványosan a felnőtt fák és vadgyümölcsök meghagyására is szükség van az élőhely heterogenitásának megőrzése érdekében. A cserjeirtásnak sem kell teljesnek lennie, mivel sok állatfaj (közösségi jelentőségű madarak közül pl. a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a töviszúró gébics (*Lanius collurio*)) kötődik a cserjésekhez, kiemelhető továbbá a területen jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), amely hernyói a cserjéken táplálkoznak. A cserjések eltávolításával a természetes élőhelyek kiterjedése növelhető, kiemelten a 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*), 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai jelölő élőhelyeké, továbbá ezen keresztül a jelölő vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka (*M. nausithous*) állománya is.

KE-5 kezelési egység

Meghatározása: Szántók, nagytáblás intenzív szántók. Az egész területen jellemzőek, nagy foltokban vannak jelen. A terület D-i felében gyakoribbak. Összes kiterjedésük jelentős, 1436 ha.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák, T6 Extenzív szántók, T10 Fialat parlag és ugar, T10 Fialat parlag és ugar, T10xOD Fialat parlag és ugar/Lágyszárú özönfajok állományai
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

A jelenlegi művelési ágat és használatot nem tartjuk megfelelőnek, az élőhelyek természetességének javítása érdekében élőhely rekonstrukció és élőhelyfejlesztés javasolt.

Kötelezően betartandó előírások: -

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- SZ04 Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.

- SZ07 Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
- SZ09 A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
- SZ10 Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.
- SZ14 A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
- SZ17 Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.
- SZ19 Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
- SZ21 Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
- SZ43 Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos.
- SZ52 Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
- SZ54 Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
- SZ55 Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.
- SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
- SZ74 Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk a művelési ág váltás kezdeményezését a jelenlegi szántóból gyepek vagy legelők, esetleg erdő művelési ágba. Javasoljuk az érintett terület felhagyását lucernatelepítéssel és annak kiöregedése után spontán gyepesedéssel. Gyepökké történő átalakítás esetén a jelezhető élőhelyek kiterjedése növelhető hosszú távon. A területre jellemző természetes gyepek (mocsárrét, kaszálórét – *Alopecurus pratensis*) kialakítása a cél. Továbbá igen lényeges, hogy jelentősen csökkenthető a diffúz bemosódás.

Kezelési javaslatok indoklása: Az élőhelyek korábban minden bizonnyal természetes állapotú gyepek vagy erdők voltak. Az élőhelyrekonstrukció kivitelezése után létrejött gyepek hosszú távon akár jelölő gyepi élőhelyekké (6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinia caerulea), 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofíl magaskórós szegélytársulásai) is alakíthatók,

amelyeken jelölő fajok (vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zánótboglárka (*M. nausithous*)) megtelepedése is várható.

KE-6 kezelési egység

Meghatározása: Ide tartoznak a természetszerű erdők (égerlápok, égerligetek, puhafás ligeterdők, üde lomberdők, keményfás ligeterdők), illetve a spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok. A teljes területen igen jellemzős, meghatározó élőhelyek, összes területük igen jelentős, 2631 ha.

Érintettség vizsgálata

- **Érintett ÁNÉR élőhelyek:** J4 Fűz-nyár ártéri erdők, J5 Égerligetek, J6 Keményfás ártéri erdők, K1a Gyertyános-kocsányos tölgyesek, K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, P1 Őshonos fafajú fiatalosok, P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés, P8 Vágásterületek, RA Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok, RB Őshonos fafaú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők, RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők, RAXD34 Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Mocsárrétek, RAXOD Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Lágyszárú özönfajok állományai, RAXP2a Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Üde és nedves cserjések, RAXRDa Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékterdők, RAXRDb Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, RAXS1 Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Akácültetvények, RBxOB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők/Jellegtelen üde gyepek, RBxRC Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők/Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők, RCxOB Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők/Jellegtelen üde gyepek
- **Érintett Natura 2000 élőhelyek:** 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*)

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Őshonos állományok fenntartása: A természetesség és az elegyfajok arányának növelése kívánatos. Javasoljuk az erdőborítás megőrzését, illetve az idegenhonos fajok (leginkább az akác) eltávolítását.

Spontán állományok tervezése

A spontán állományok esetében javasolt az Erdészeti Adattárba való fölvétel és az erdőtervbe való beépítés. Javasoljuk ezekben az állományokba is az idegenhonos fajok [leginkább az akác (*Robinia pseudoacacia*)] eltávolítását, a természetszerű állományok kialakítását

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv:

- Bánokszentgyörgyi Erdőtervezési Körzet – 1417/39/2008 (körzeti erdőterv jóváhagyási száma) érvényes 2017. december 31-ig. Érintett települések: Ortaháza.
- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet - 46020/47/2005 (körzeti erdőterv jóváhagyási száma) érvényes 2014. december 31-ig. Érintett települések: Alsószenterzsébet, Csesztreg, Felsőszenterzsébet, Kerkafalva, Kerkakutas, Magyarföld, Ramocsa.
- Letenyei Erdőtervezési Körzet - 60/2013. (VII.19.) VM Rendelet 9. melléklet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/1283/2014. Érintett települések: Csörnyeföld, Dobri, Iklódbördőce, Kerkaszentkirály, Kerkateskánd, Lovászi, Muraszemenye, Páka, Szécsisziget, Tormafölde, Tornyiszentmiklós.
- Lenti Erdőtervezési Körzet - 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet 8. melléklet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/52/2014. Érintett települések: Csömödér, Kerkabarabás, Kissziget, Lenti, Zalabaksa.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.
- E03 A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
- E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
- E17 Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
- E18 A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E28 Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve ehetőség szerinti teljes eltávolítása.

- E29 A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
- E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
- E33 Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
- E39 A mikroélőhelyek fenntartása.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrésztlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E47 Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
- E49 Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E82 Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.
- E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazúzás) történő megakadályozása.
- E84 Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrésztletek korosztály-eloszlásának javítása.
- E85 A hagyasfák, hagyasfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
- VA02 A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni.

Kezelési javaslatok indoklása:

A fő célja az előírás javaslatoknak a területen lévő erdők természetességének fenntartása, esetleges javítása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Az élőhelyek állapotának javítása a hozzájuk köthető jelölő fajoknak is kedvez. Cél, hogy ebben a kezelési egységben lehetőleg ne maradjon akác, fenyő, egyéb idegenhonos elegyfaj, és a felújításokat hazai honos és tájhonos fafajokkal végezzék. A kezelési javaslatok betartásával a

természetes fafajok megtelepedése és a természetes folyamatok elősegíthetők, a természetes élőhelyek (Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0), Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*) (91L0)) kiterjedése növelhető.

Az idős és holt fa meghagyásával kapcsolatos előírásokat a jelölő erdőlakó állatfajok (nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)) érdekében fogalmaztuk meg, ezeknek szükségesek lakó- és táplálkozóhelynek.

KE-7 kezelési egység

Meghatározása: Fás legelő. Gyepek, méretes, szórtan álló idős fákkal (kocsányos tölgy, magyar kőris, vadkörte, gyertyán), illetve ezek cserjés mozaikja. Kis állományok találhatók a területen, inkább a D-i részen; Tornyiszentmiklós, Lovászi, Kerkateskánd, Iklódbördőce, Lenti külterületén. Az É-i részen csak Kerkabarabás mellett található két kis állomány. A kezelési egység összes kiterjedése 60 ha.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* P45 – Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A jelenlegi állapot fenntartása kívánatos, a természetesség és az elegyfajok arányának növelésével. Javasoljuk a faállomány záródásának megőrzését, illetve az idegenhonos fafajok (leginkább az akác) eltávolítását. A területre szükséges megadni gyepekre és erdőkre vonatkozó előírás-javaslatokat is, mivel szükséges a fakitermelés során a károkozás elkerülése. A gyepterületen egyértelműen legeltetési hasznosítás kívánatos

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tüzpászták létesítése nem megengedett.

- GY19 Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfürása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY36 A terület túllegeltetése tilos.
- GY43 Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha.
- GY45 A legeltetést április 24. és október 31. között javasoljuk végezni.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
- GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével jelölhetők ki.
- E44 Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslatokat nem adunk meg, az előírás-javaslatok betartása garantálja az élőhelyek jó állapotát.

Kezelési javaslatok indoklása:

A fás legelők általában erősen legeltetett élőhelyek, így növényzetük degradált. Leginkább tájképi értékük magas, illetve a legelőkön lévő öreg fák számos ritka rovarfaj vagy madárfaj élőhelyéül szolgálnak. Felhagyásuk esetén néhány évtizeden belül beerdősülnek, ezzel párhuzamosan az idős fák is pusztulásnak indulnak, így a feljövő cserjék eltávolítása szükséges. Ennek megfelelően a legeltetés a fenntartásukhoz a legcélravezetőbb kezelési mód. Ezzel a kezelési egységet részben alkotó közösségi jelentőségű gyepek élőhelyek (6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6510 – sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)) állapota megőrizhető. A legeltetésen kívül szükség esetén tisztító kaszálás végezhető.

KE-8 kezelési egység

Meghatározása: Ebbe az egységbe foglaltuk össze azokat az erdőket, amelyek teljes egészükben, vagy túlnyomó részben idegenhonos fafajokból állnak. Ültetett és spontán felverődő akácosok, erdei fenyő és lucfenyő ültetvények, egyéb nem őshonos telepített erdők, fásítások, ültetvények. A területen szinte mindenhol előfordul kisebb-nagyobb területen, legtöbbször vízfolyások- árkok és utak mentén, illetve természetes erdők szegélyében, sokszor mozaikos elrendeződésben. Inkább a terület É-i felében jelennek meg összefüggő, nagyobb foltjai. Összes kiterjedése 616 ha.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* S1 Akácültetvények, S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek, S5 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek, RDa Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők, RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, S3 Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv:

- Bánokszentgyörgyi Erdőtervezési Körzet – 1417/39/2008 (körzeti erdőterv jóváhagyási száma) érvényes 2017. december 31-ig. Érintett települések: Ortaháza.
- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet - 46020/47/2005 (körzeti erdőterv jóváhagyási száma) érvényes 2014. december 31-ig. Érintett települések: Alsószenterzsébet, Csesztreg, Felsőszenterzsébet, Kerkafalva, Kerkakutas, Magyarföld, Ramocsa.
- Letenyei Erdőtervezési Körzet - 60/2013. (VII.19.) VM Rendelet 9. melléklet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/1283/2014. Érintett települések: Csörnyeföld, Dobri, Iklódbördőce, Kerkaszentkirály, Kerkateskánd, Lovászi, Muraszemenye, Páka, Szécsisziget, Tormafölde, Tornyiszentmiklós.

- Lenti Erdőtervezési Körzet - 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet 8. melléklet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/52/2014. Érintett települések: Csömödér, Kerkabarabás, Kíssziget, Lenti, Zalabaksa.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E30 Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
- E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.
- E54 Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
- E57 Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
- E58 Az erdősitések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E64 Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E71 A tűzpáztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E88 Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.
- VA02 A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az akácosok letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése, erdők esetében ez szerkezetátalakítást jelent. A felújítás során a termőhelynek megfelelő őshonos faállományokat szükséges létrehozni, a mély fekvésű területeken hazai nyáras, hazai füzes állományok, a magasabb fekvésű területeken kocsányos tölgyes, kőrises-tölgyes, gyertyános-tölgyes állományok megfelelőek.

Kezelési javaslatok indoklása

A tájidegen fafaj eltávolításával és honos fafajokkal történő felújítással a természetes erdei élőhelyek kiterjedése növelhető. Szükséges viszont a már meglévő honos fafajú állományrészek, egyedek meghagyása. A természetes erdei élőhelyek (Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0), Illír gyertyános-tölgyesek (Erythronion-Carpinion) (91L0)) kiterjedésének növekedése potenciálisan új élőhelyet jelent a jelölő erdőlakó állatfajoknak (nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)).

KE-9 kezelési egység

Meghatározása: Vízfolyások, árkok, a rajtuk található vizes élőhelyekkel. Ide tartozik a terület összes kisvízfolyása, holtmedre, néhány horgásztó és bányató. A kezelési egység összes kiterjedése 260 ha.

Érintettség vizsgálata

Érintett ÁNÉR élőhelyek: Aa források, gyors folyású patakok hínárnövényzete (potenciális), I1 nedves felszínek természetes pionír növényzete, U7 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak, U8 Folyóvizek, U9 Állóvizek, U7xU9 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak/Állóvizek, U8xB1a Folyóvizek/Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások, U8xBA Folyóvizek/Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál, U8xBA Folyóvizek/Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál, U8xJ4 Folyóvizek/Fűz-nyár ártéri erdők, U8xOB Folyóvizek/Jellegtelen üde gyepek, U8xP2a Folyóvizek/Üde és nedves cserjések, U9xRB Állóvizek/Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek: 3130 - Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflorae* és/vagy *Isoeto-Nanojuncetea* vegetációval, 3150 - Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel, 3260 - Alföldektől a hegyvidékekig előforduló vízfolyások *Ranunculion fluitantis* és *Callitriche-Batrachion* növényzettel (potenciális)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az alábbi intézkedések beépültek a 3-1 Mura alegység Vízyűjtő-gazdálkodási tervébe:

- TA1: Erózió-érzékeny területre vonatkozó művelési mód és művelési ág váltás
- TA2: Nitrát-érzékeny területekre vonatkozó művelési mód és művelési ág váltás
- TA5: A belvíz-rendszer módosítása a víz-visszatartás szempontjait figyelembe véve (csatornarendszer, ill. üzemeltetésének módosítása, megcsapolás csökkentése, belvíztározók létesítése)

- HA1: Árterek helyreállítása töltések elbontásával, áthelyezésével, illetve mentett oldali vízkivezetéssel
- HA2: Vízfolyások mellett vízvédelmi puffersáv kialakítása és fenntartása
- HM1: Mederrehabilitáció hegy- és dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését
- HM6: Vízfolyások medrének fenntartása
- DU1: Duzzasztók üzemeltetésének módosítása az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével
- DU2: Zsilipek üzemeltetésének módosítása a minimális beavatkozás elve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével
- DU4: Völgyzárógátas tározók hasznosításának, üzemeltetésének módosítása az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével
- FI3: Völgyzárógátas tározókra vonatkozó jó halgazdálkodási és horgászati gyakorlat megvalósítása
- FE2: Ökológiai és vízminőség-védelmi célú vízkormányzás, átvezetések, gravitációs kapcsolatok helyreállítása
- VT1: Élőhelyek állapotának felmérése, a károsodás okainak feltárása, jelentősen károsodott víztől függő élőhelyeknél kezelési, fenntartási terv kiegészítése, készítése, javaslatok további intézkedésekre
- VT3: Károsodott, víztől függő védett élőhelyek védelme, rehabilitációja érdekében a felszíni vízhasználatok érintő beavatkozások
- VT4: Mentett oldali holtmedrekhez, mélyárterekhez kapcsolódó élőhelyek vízpótlása, vízellátása
- VT5: Mellékágak és hullámtéri holtmedrek élőhelyeinek vízpótlása, vízellátása, meder fenéksíntjének emelése
- VT9: A természetvédelmi szempontú területi agrárintézkedések

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- V14 A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
- V19 Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Rekonstrukció: A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az árkok megszüntetése. Az árkokban található tájidegen fás növényzet eltávolítása, betemetése szükséges. A kivitelezés részletes kifejtése nem lehetséges a tervezési, egyeztetési folyamat lefolytatása nélkül.

Kezelési javaslatok indoklása

Az árkok megszüntetésével vagy elzárásával a talajvíz elvezetése a vizes élőhelyekről megszüntethető, a helyükön lévő, illetve a közvetlenül határos élőhelyek vízháztartása javítható. A tájidegen fafajok (elsősorban az akác – *Robinia pseudoacacia*) eltávolításával a természetes

élőhelyek kiterjedése növelhető. A vizes élőhelyek, kisvízfolyások számos jelölő vagy védett állatfajnak (pl. tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), balin (*Aspius aspius*), vágó csík (*Cobitis taenia*), ingola fajok (*Eudontomyzon spp.*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szívárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), lápi póc (*Umbra krameri*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), közönséges hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*)) jelentenek élőhelyet, ezért van szükség a vízi növényzet és a part menti növényzet irtásának tilalmára, illetve az idegenhonos halfajok telepítésének tiltására.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A **KE-2** és **KE-3** kezelési egységek esetében az élőhelytípusok vízellátottságának időszakonkénti biztosításával azok természetességi állapota javítható.

A **KE-4** kezelési egység esetében a természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos cserjével borított területek nagyobb részének letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció (mozaikos gyepterjesztés élőhely kialakítása) elvégzése.

A **KE-5** kezelési egység esetében javasoljuk a művelési ág váltás kezdeményezését a jelenlegi szántóból gyeppé vagy legelő, esetleg erdő művelési ágba. Javasoljuk az érintett terület felhagyását lucernatelepítéssel és annak kiöregedése után spontán gypesedéssel. Gyepekké történő átalakítás esetén a jelölő élőhelyek kiterjedése növelhető hosszú távon. A területre jellemző természetes gyepek (mocsárrét, kaszálórét – *Alopecurus pratensis*) kialakítása a cél. Továbbá igen lényeges, hogy jelentősen csökkenthető a diffúz bemosódás.

A **KE-8** kezelési egység esetében a természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne a tájidegen fajok állományok letermelése, és szerkezetátalakítás elvégzése.

A **KE-9** kezelési egységnél a természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az árkok megszüntetése. Az árkokban található tájidegen fás növényzetet el kell távolítani, az árkot be kell temetni.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé:

KE-1: vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zanótboglárka (*M. nausithous*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

KE-2: vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zanótboglárka (*M. nausithous*), haris (*Crex crex*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

KE-3: vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zanótboglárka (*M. nausithous*), haris (*Crex crex*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

KE-4: vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zanótboglárka (*M. nausithous*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

KE-5: vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zanótboglárka (*M. nausithous*)

KE-6: nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)

KE-8: nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)

KE-9: tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), balin (*Aspius aspius*), vágó csík (*Cobitis taenia*), ingola fajok (*Eudontomyzon spp.*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), lápi póc (*Umbra krameri*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), közönséges hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*)

A jelölő fajok védelme érdekében a Natura 2000 területen további fajvédelmi intézkedés foganatosítása nem indokolt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Élőhelyek: A tervezés alapját jelentő élőhelyterképezés 2013 és 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre, erdőkre és vizes élőhelyekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

A jelölő lepkefajok [vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zanótboglárka (*M. nausithous*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)] monitorozása NBmR módszertan szerint végezhető, 10 évente.

A jelölő vízi makrogerinctelen fajok [díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)] monitorozása NBmR módszertan szerint végezhető, 10 évente.

A jelölő halfajok [ingola-fajok (*Eudontomyzon spp.*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), balin (*Aspius aspius*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), lápi póc (*Umbra krameri*)] állomány nagyságának, a területen belüli elterjedési mintázatának kutatása, 10 évenkénti monitorozása javasolt, NBmR módszertan szerint.

A jelölő kételtűfajok [vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)] állományát NBmR protokoll szerint javasolt monitorozni, 10 évente.

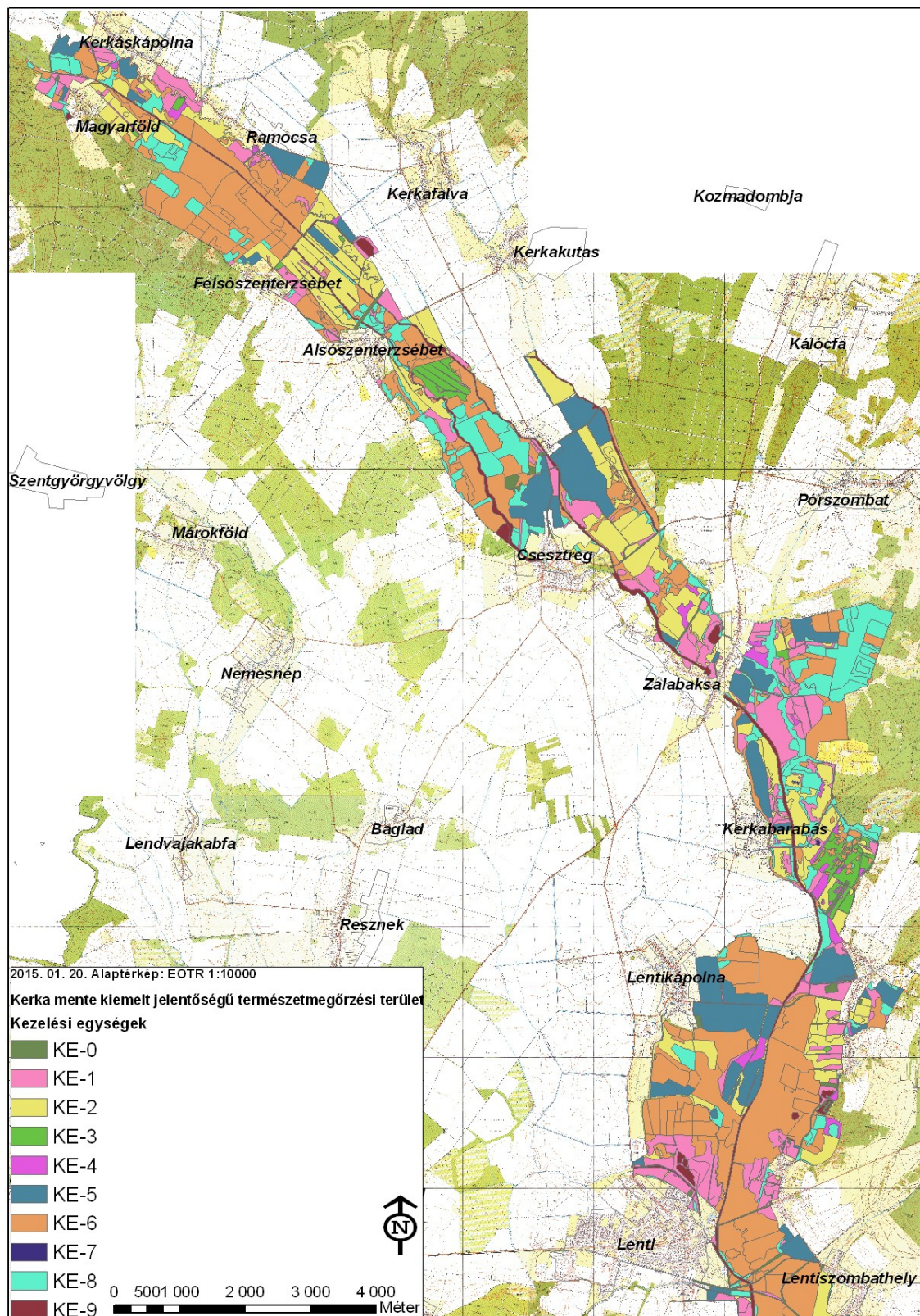
A jelölő nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) és nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) monitorozását javasolt legalább 10 évente elvégezni. Ezen fajok esetén a jelenlét-hiány adatok felvétele mellett a potenciális élőhelyek alkalmasságának monitorozása javasolható. A nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) esetében az imágók mellett a kirepülő nyílások alapján kell monitorozni.

A terület denevérfaunájának kutatása és monitorozása főként akusztikai, illetve befogásos módszerrel történhet, 10 évente. Az épületlakó fajok [csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)] esetében a Natura 2000 terület közelében található épületek denevértelítései is célszerű felkeresni a kölyöknevelési időszakban. Mivel az alkalmas hálózóhelyek korlátozottan állnak rendelkezésre, ezért az akusztikai adatfelvételezés nagyobb hangsúllyal jelenhet meg, de a befogásos mintavételekre is szükség van az akusztikai módszer limitált fajazonosítási lehetőségei miatt. A terület nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) állománya értékes, és mivel ennek akusztikai monitorozása megoldott, ezért e faj esetében az NBmR-en kívüli monitorozás is javasolható.

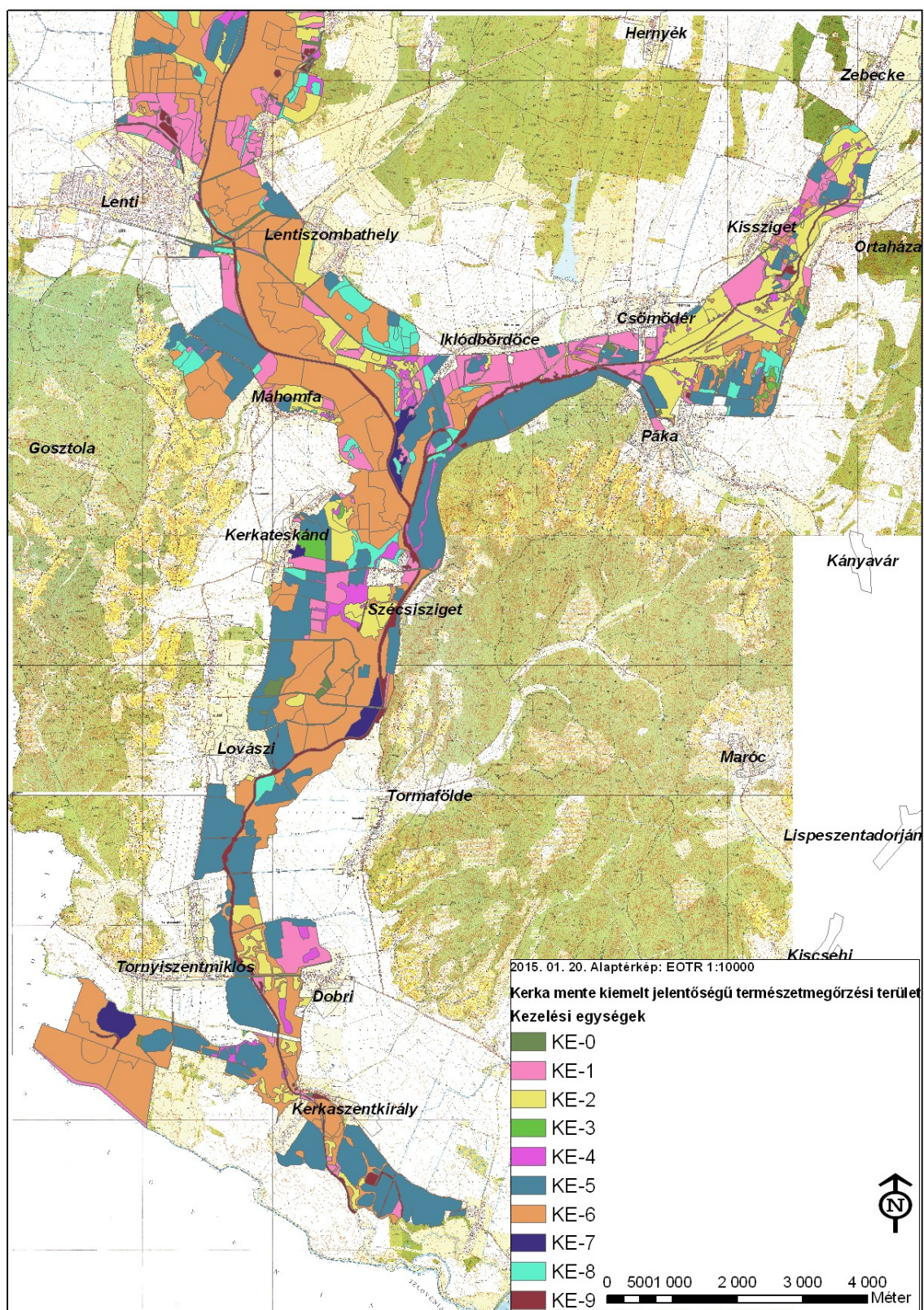
A vidra (*Lutra lutra*) monitorozása a területen indirekt módszerrel (életnyomok azonosítása) javasolt, 10 évente.

A hódállomány ismétlődő monitorozását célszerű hóolvadás után, lombfakadás előtt végezni a teljes folyószakaszon. A felmérést célszerű 10 év múlva ismételni.

3.2.5. Mellékletek



A tervezési terület kezelési egységei 1. Északi rész. 2015. 01. 20.



A tervezési terület kezelési egységei 2. Déli rész. 2015. 01. 20.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület a Kerka-mente (HUBF 20044) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, így alapvetően a 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet az irányadó.

A terület 1%-án találhatóak ex lege védett lápfoltok (ennél jóval több lehatárolásra váró lápterület van) melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Emellett a Kerka-mente 100%-ban az országos ökológiai hálózathoz magterülete (ld. 1.6. fejezet).

A gyepterületek nagy részét gazdálkodók hasznosítják. A gyümölcsösök és az erdők esetén jelentős arányt képeznek a Zalaerdő Zrt kezelésében lévő területek.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

Az Európai Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az egységes területalapú támogatáson (22/2010. (III.16.) FVM rendelet) felül a mező- és erdőgazdálkodás során igénybe vehetők kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mező- és erdőgazdálkodási támogatások. A 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet. Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepterületek és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján. Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető. A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Kerka-mente Natura 2000 terület az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító

YPTCW-X-12
Y62RW-3-12
YQ1KW-D-12
YJC5W-4-12
YJLCW-K-12
Y655W-K-12
YMNRW-5-12
Y7K5W-1-12
Y6MKW-F-12
Y6LCW-7-12
Y7C5W-T-12
Y76CW-U-12
Y755W-L-12
YC9YW-P-12
YJMKW-T-12
YJTCW-R-12
Y78RW-A-12
YJK5W-A-12
Y77KW-3-12
WHWYW-D-12
YQ3YW-V-12
YQ55W-4-12
Y7VRW-X-12
YJVRW-8-12
Y7MKW-H-12
YQC5W-A-12
Y89YW-L-12
YQ9YW-3-12
YQDCW-K-12
Y8MKW-J-12
YR0CW-6-12
Y97KW-5-12
Y9TCW-J-12
YQNRW-8-12
YCEKW-E-12
YKEE4-P-12
YJVM4-A-12
Y0WU4-1-12

YKHU4-6-12
YKUE4-4-12
Y0PU4-T-12
YMEKW-P-12
YQK5W-J-12
YMFRW-X-12
YK2RW-F-12
YKHU4-6-12
Y9WU4-A-12
Y9Y14-K-12
Y1R14-3-12
Y1D74-W-12
YKWU4-L-12
Y2C14-P-12
YDC14-2-12
YDEE4-J-12
YL674-9-12
Y27E4-Y-12
Y2D74-X-12
YAFM4-P-12
Y3K14-X-12
YA1E4-2-12
Y2EE4-6-12
Y4674-T-12
YCVM6-7-12
YCK16-9-12
YCEE6-K-12
YJT74-U-12
Y8VM6-4-12
Y6514-M-12
YD1E6-6-12
YAK14-6-12
YD3U6-N-12
YCY16-P-12
YCPU6-8-12
YCHU6-2-12
Y2T76-E-12

Y2076-L-12
YK8M6-T-12
YK3U6-U-12
YJWU4-K-12
YDWU6-H-12
YKPU6-F-12
YN076-7-12
YDL76-K-12
YE3U6-P-12
YL3U6-V-12
YL516-4-12
YKVM6-E-12
Y9NM6-X-12
YMT76-1-12
YMUE6-8-12
YEPU6-A-12
YMVM6-H-12
Y5HU6-U-12
Y5WU6-8-12
Y9Y16-M-12
YF1E6-8-12
YF2M6-H-12
YF3U6-Q-12
YNEE6-V-12
YA2M6-C-12
YA3U6-L-12
YFC16-6-12
YLUWU6-P-12
Y78M6-F-12
YLV6M6-F-12
YLT76-Y-12
YM8M6-V-12
YLY16-X-12
YML76-T-12
YMFM6-3-12
Y6FM6-M-12
YNK16-L-12

YNHU6-C-12
YJ2M6-K-12
YA1E6-4-12
YLUE6-7-12
YLL76-R-12
Y59U6-M-12
Y61E6-Y-12
Y51E6-X-12
YM1E6-E-12
YM2M6-N-12
Y7UE6-U-12
Y0FM8-H-12
YL9U8-5-12
YH9U8-2-12
YLL78-U-12
YHK18-H-12
YLFM8-4-12
YHUE8-6-12
YHFM8-1-12
YLHU8-C-12
Y7EE6-E-12
YC2M8-F-12
Y3D78-4-12
YM2M8-Q-12
YM3U8-Y-12
YMF8-5-12
Y41E8-Y-12
YMK18-M-12
YM9U8-6-12
YM078-8-12
Y3VM8-1-12
YM1E8-H-12
YDPU8-C-12
YDNM8-4-12
YM678-F-12
YMT78-3-12
Y4UE8-T-12

Y5PU8-4-12
Y42M8-7-12
Y27E8-4-12
Y2D78-3-12
Y31E8-X-12
YM8M8-X-12
Y3NM8-T-12
YMC18-E-12
YMHU8-D-12
YMPU8-L-12
YML78-V-12
Y58M8-F-12
Y5ME8-M-12
YMUE8-A-12
YC678-6-12
YN9U8-7-12
Y6HU8-X-12
YND78-P-12
YN3U8-1-12
YNEE8-X-12
Y7D78-8-12
Y7L78-F-12
Y6PU8-5-12
YEME8-W-12
YEUE8-4-12
Y67E8-8-12
YMN8-C-12
Y5FM8-N-12
Y4WU8-9-12
YDWU8-K-12
YE078-2-12
Y69U8-Q-12
Y6L78-E-12
Y6WU8-C-12
YCFM8-V-12
Y7T78-N-12
Y8EE8-J-12

YCK18-C-12
YANM8-2-12
YCME8-U-12
YL2M8-P-12
YPNM8-E-12
YUVM8-W-12
Y9NM8-1-12
Y9PU8-8-12
YP2M8-T-12
Y09UD-N-12
Y08MD-E-12
YJVM8-L-12
Y18MD-F-12
YVHUD-R-12
YKHUD-F-12
YVL7D-8-12
Y1MED-M-12
Y207D-T-12
YV1ED-V-12
YV9UD-K-12
YV8MD-A-12
YV7ED-3-12
YK67D-J-12
Y2PUD-5-12
YHR1D-U-12
YHUED-A-12
YVEED-9-12
YVC1D-T-12
YVFMD-J-12
YKK1D-P-12
YKL7D-X-12
YKMED-6-12
Y43UD-L-12
Y33UD-K-12
Y4WUD-E-12
Y38MD-J-12
Y47ED-A-12

Y37ED-9-12
YRMED-D-12
Y3MED-P-12
YFUED-9-12
YFR1D-T-12
Y31ED-3-12
Y2R1D-D-12
Y2NMD-W-12
Y2EED-F-12
YREED-6-12
Y8PUD-C-12
YVMED-H-12
Y567D-4-12
YVPUD-Y-12
YVR1D-7-12
YVUED-P-12
Y6C1D-4-12
YVWUD-6-12
Y8MED-V-12
YW8MD-C-12
Y8UED-3-12
Y7WUD-J-12
YWMED-J-12
YWL7D-9-12
YWUED-Q-12
YWFMD-K-12
Y97ED-H-12
YWEED-A-12
YMY1D-6-12
YYUED-T-12
Y6RYL-P-12
YH3UD-Y-12
YH51D-7-12
YA7ED-J-12
YY9UD-N-12
YWHUD-T-12
YA67D-9-12

Y99UD-Y-12
YX07D-P-12
YX2MD-6-12
YHEED-W-12
YA9UD-1-12
YC67D-A-12
YC7ED-K-12
YXL7D-A-12
YXPUD-2-12
YCY1D-W-12
YXWUD-8-12
YXUED-R-12
YD07D-5-12
YXNMD-T-12
YPY1D-8-12
Y5E5L-H-12
YF07D-7-12
YQ9UD-E-12
YQFMD-D-12
YEWUD-Q-12
YFD7D-M-12
Y067F-1-12
YVVMF-1-12
YKC1F-K-12
Y0HUF-X-12
YFEED-V-12
Y1K1F-7-12
YW2MF-7-12
YJC1F-J-12
YWL7F-C-12
YL8MF-4-12
YWWUF-9-12
YLFMF-A-12
YJHUF-H-12
YWY1F-J-12
Y3Y1F-P-12
YX51F-Q-12

YWL7F-C-12
YLPUF-R-12
YX2MF-8-12
YT7LF-8-12
YEEEF-W-12
YT40F-J-12
YT6DF-1-12
YM3UF-6-12
YM67F-N-12
YJMEF-7-12
Y5Y1F-R-12
YMT7F-9-12
Y68MF-P-12
YNL7F-4-12
YN2MF-Y-12
YN07F-H-12
YTTDF-M-12
YUPUF-1-12
YUK1F-2-12
Y7L7F-N-12
YNR1F-3-12
YP3UF-8-12
YP2MF-1-12
Y967F-A-12
YA3UF-V-12
Y8WUF-M-12
Y99UF-2-12
YPK1F-W-12
YQC6F-W-12
YQ8TF-E-12
YA9UF-3-12
YQELF-D-12
YQC1F-Q-12
YQLDF-C-12
YC2MF-N-12
YCD7F-L-12

YCHUF-A-12
YTR6F-D-12

YQQ0F-3-12

3.3.1.2. *Javasolt agrártámogatási rendszer*

Natura 2000 területekre jelenleg csak az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területeken található gye- és erdőterületekre létezik kompenzációs kifizetés. Jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyekre (pl.: láprét, vizes élőhelyek) kidolgozott földhasználati előírás, és ez alapján kompenzációs támogatás. Ebből adódóan ezen területekre csak az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések pedig nem.

3.3.2. *Pályázatok*

A tervezési területet érintő pályázat nincs folyamatban és nem tervezett.

3.3.3. *Egyéb*

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. *Felhasznált kommunikációs eszközök*

A kommunikációs munka a 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.4. pontja alapján készült. Minden kötelező, és a nyomtatott ismertető kivételével minden szabadon választható kommunikációs eszköz felhasználásra került a fenntartási terv hatékony közzététele érdekében. A kommunikációs események dokumentálása a jogszabályban rögzítettek szerint történt. A postai kiértékelések minden esetben ajánlott levél formájában kerültek kézbesítésre. Az önkormányzati/földhivatali/vadászkamarai kifüggesztések tényét a hivataltól visszakerült aláírt és lepecsételt visszaigazolások, vagy hivatalos email visszaigazolások támasztják alá (szkennelt és eredeti formában is). A sajtómegjelenésről maga a publikáció szkennelve, illetve on-line megjelenés esetén elektronikusan URL címmel együtt lett archiválva.

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Érintettek	Időpont
Önkormányzati közzététel	a kifüggesztésre került anyag PDF másolata	gazdálkodók, tulajdonosok, települési önkormányzatok	Tervezésről szóló hirdetmény: 2013. június 25.; Lakossági fórumokra szóló meghívó és hirdetmény: 2013. november 27.; Tájékoztatás a fenntartási terv munkaverziójának elérhetőségéről: 2014. július 28.

Terepbejárás	jegyzőkönyv	gazdálkodók	2013. augusztus, október
Lakossági és gazdafórum	jelenléti ív és jegyzőkönyv	gazdálkodók, települési önkormányzatok, terület tulajdonosok és vagyonkezelők, nemzeti park igazgatóság	2013. december 16. (Iklódbördőce)
Honlap	www.bfn.hu/magyar/oldalak/natura_2000_fenntartasi_tervek/	minden érdeklődő	2013. júliustól
Érintettek írásos kiértékelése (levélben és e-mailen)	ajánlott levél, e-mail, e-mail visszaigazolás	gazdálkodók, települési önkormányzatok, terület tulajdonosok és vagyonkezelők, környezetvédelmi társadalmi szervezetek, nemzeti park igazgatóság, bányászati jogosultságok jogosítottjai	1. értesítés (tervezési folyamat megindulásáról): 2013. június 25. – július 10. 2. értesítés (gazdafórumra meghívó): 2013. november 27-29. 3. értesítés (tájékoztatás a fenntartási terv munkaverziójának elérhetőségéről): 2014. július 28.
Sajtómegjelenés	http://zaol.hu/hirek/a-termeszetvedok-is-met-megprobalhatjak-elmagyarazni-mi-az-a-natura-2000-1544453 Felhívás megjelenése a gazdafórumról Zalai Hírlapban két alkalommal http://zaol.hu/hirek/egyenlok-es-egyenlobbek-1591165	minden érdeklődő	1. cikk: 2013. május 23. 2-3. cikk: 2013. december 10., és 16. 4. cikk: 2013. december 23.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A Kerka mente Natura 2000 terület kapcsán a jogszabályban előírt kötelező célcsoportok mindegyikével megtörtént a kapcsolatfelvétel. A 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.3. pontja alapján kötelező hat (a-f) célcsoporton felül az egyeztetési folyamat szempontjából lényeges további két szakmai csoporttal (g-h) is történt egyeztetés:

a) Gazdálkodók

A legjelentősebb gazdálkodókkal (5 fő) terepbejáráson került sor az egyéni észrevételek összegyűjtésére. Annak érdekében, hogy minél több gazdálkodóval sikerüljön egyeztetni, kapcsolatfelvétel történt a falugazdászokkal, illetve a gazdálkodók maguk is felhívták a figyelmet szomszédos földtulajdonosokkal való egyeztetésre. A felkeresett tizenegy gazdálkodóval történt egyeztetés során jegyzőkönyv és jelenléti ív került rögzítésre. Minden oldalt a terepbejáráson résztvevők aláírásukkal hitelesítettek. A terepbejáráson minden alkalommal fel lett hívva a gazdák figyelmé a gazdafórumokra, illetve a későbbi véleményalkotás lehetőségére. (Jegyzőkönyveket ld. szkennelve a mellékletek között)

b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői

A földtulajdonosok és vagyonkezelők kiértékelése önkormányzati és földhivatali kifüggesztés útján valósult meg. Kiértékelés és kifüggesztés történt a tervezési folyamat megindulásáról, a fórumokról és a munkaanyag nyilvános internetes elérhetőségéről. A kiértékelett földhivatalok: Zala Megyei Kormányhivatal Földhivatala, Körzeti Földhivatal (Nagykanizsa, Lenti, Letenye).

c) helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet

A tervezési folyamatról 24, a területen tevékenykedő környezetvédelmi szervezet került kiértékelésre (környezet- és természetvédelmi egyesületek, alapítványok, szövetségek, vadásztársaságok, társulások).

A gazdafórumról és a tervezési folyamat lezárásáról már csak azok kaptak kiértékelést, akik ezt külön jelezték. (A kiértékelések időpontjait ld. 3.4.1. fejezet: „Érintettek írásos kiértékelése (levélben és e-mailben)”))

d) a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság

A jelen fenntartási tervben szakértőként nevesített partner a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, amely a fenntartási terv szakmai megalapozásában teljes mértékben részt vesz. Így külön egyeztetésre nem volt szükség. A gazdálkodókkal folytatott egyeztetés eredményei, azok megvitatása a gazdafórumon a nemzeti parki szakemberekkel szoros együttműködésben valósult meg.

e) Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok

A tervezési terület 24 önkormányzatot érint: Alsószenterezsébet, Csesztreg, Csömödér, Dobri, Felsőszenterezsébet, Iklódbördőce, Kerkabarabás, Kerkafalva, Kerkakutas, Kerkaskápolna, Kerkaszentkirály, Kerkateskánd, Kíssziget, Lenti, Lovászi, Magyarföld, Muraszemenye, Ortaháza, Páka, Ramocsa, Szécsisziget, Tormafölde, Tornyiszentmiklós, Zalabaksa. Minden önkormányzat személyesen lett felkeresve első alkalommal (2013. június hó). Az ekkor átadott tájékoztató levélből a tervezési folyamat megindulásáról kaptak hírt. A levélből megismerhették a kapcsolattartás útvonalait és a honlap elérhetőségét. A tájékoztató levél mellé az önkormányzatok egy hirdetőtáblára készített lakossági hirdetményt is kaptak, amelyet a kifüggesztés szabályai szerint közzé tettek. Az önkormányzatok 2013.11.27-én ajánlott küldeményként kaptak lakossági fórumokra szóló meghívót és hirdetményt. További egy alkalommal 2014. 07. 28-án ajánlott levélben értesítést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről.

A Zala Megyei Kormányhivatal alá tartozó államigazgatási szervek háromszori alkalommal, ajánlott levélben (és ahol lehetséges volt, e-mailben egyaránt) kerültek kiértékelésre a tervezési folyamatra való felhívásról. Kiemelt figyelmet szenteltünk az erdészeti igazgatósággal való egyeztetésre, mivel a Natura 2000 erdőgazdálkodókhoz csak rajtuk keresztül lehet elérni. Első

alkalommal a tervezési folyamat megindulásáról (e-mailen 2013. 07. 10., ajánlott levél 2013. 07. 08.), második alkalommal a lakossági fórumon való részvételre történő meghívót küldtük ki (2013. 11. 27). Harmadik alkalommal kiértékelést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről (e-mail és ajánlott levél egyaránt 2014. 07. 28-án került kiküldésre). Az értesítésben érintett államigazgatási szervek:

- Zala Megyei Kormányhivatal Kormány megbízott
- Zala Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság
- Zala Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Zala Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Zalaegerszegi Kirendeltsége
- Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Nyugat-dunántúli Vízügyi Felügyelet Kirendeltsége - Zalaegerszeg
- Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség

f) bányászati jogosultságok jogosítottjaival, valamint ezek gazdasági érdekképviselői szervei

A bányászattal érintett vállalkozások és szervezetek három alkalommal kerültek kiértékelésre ajánlott levél és email formájában. Az első kiértékelésben tájékoztatást kaptak a tervezési folyamatba való bekapcsolódásra (2013.07.10.). A bányakapitányságtól, illetve a gazdasági társaságoktól nem érkezett semmilyen igény vagy javaslat a tervdokumentumhoz kapcsolódóan. Második alkalommal a lakossági fórumon való részvételre történő meghívót kapták meg (e-mailen 2013.11.29.). Harmadik alkalommal kiértékelést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről (e-mail és ajánlott levél egyaránt 2014. 07. 28-án került kiküldésre).

A Kerka mente 2000 terület kapcsán kiértékelést bányászati tevékenységgel kapcsolatos hatóságok és szervezetek: Hidroterra Kft., Ökoker Kft., Bioland Tőzégfeldolgozó Kft., Hahót – Gánt Kő és Tőzeg Kft., Beregi Tőzeg '97 Kft., Agroexim-Kanizsa Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft., Pécsi Bányakapitányság, Veszprémi Bányakapitányság, Kerka-Kavics Bányászati Kft., Hödlbeton Kft., Greenvital Kft.

g) Vadászati szakmai képviselet és szövetség

Megtörtént az egyeztetés a Zala Megyei Vadászkamarával (Zala megyei sportvadászok érdekképviselője) és a Zala Megyei Vadászszövetséggel (Zala megyei vadászatra jogosult szervezetek érdekszövetsége). Mindkét szervezet elektronikus levélben kapott értesítést a tervezési folyamatról. A levél mellékleteként megküldésre került a vadászatra jogosultak számára szóló értesítés is, amelyet a szervezet saját belső levelezőrendszerén és hivatalos hirdetőtábláján is közzétett. A Zala Megyei Vadászkamara és Vadászszövetség titkárával személyes egyeztetés is történt 2013.07.10-én Gelsén, ahol ismertetésre került a fenntartási tervek célja, illetve számos, Natura 2000 gyepgazdálkodással és vadgazdálkodással összefüggő kérdés került megvitatásra. Hasonlóan a többi érintetthez további két esetben is sor került a kiértékelésre a fenti szervek esetében (2013.11.27-én a lakossági és gazdafórum időpontjáról, 2014.07.28-án a fenntartási tervek nyilvános internetes elérési helyéről).

h) Vízi társulatok

A Kerka mentén nincs külön vízi társulat. A Kerka vízfolyás vízgazdálkodását a Nyugat-dunántúli Vízügyi Felügyelőség és a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság irányítják, akik a kormányhivatalon keresztül kaptak kiértékelést az egyeztetés lehetőségéről.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi szervekkel

A hatósági és területi szervekkel (részletesen ld. 3.4.2. fejezet) történő egyeztetés elektronikus és postai úton folytatott levelezés formájában, terepbejárás alkalmával és a lakossági fórumon zajlott (ld. 3.4.1. fejezet).

Releváns, beépítésre került észrevételek a Kerka mente (HUBF20044) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervével kapcsolatban

Észrevételt tette	Észrevétel	Észrevétel kezelése
Gazdálkodókkal folytatott személyes terepbejárások		
Gazdálkodó (Ónódi József)	A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal büntet a bokrosodott területekért, míg a nemzeti park jónak látja a kezelést	A KE-1, KE-2, KE-3, KE-4 egységekben valóban megjelenik, hogy nem minden cserjét kell kiirtani. Későbbiekben remélhetőleg támogatási rendszerbe lesz illeszthető
Gazdálkodók (Sabján Krisztián, Nyakas Ferenc)	Magyarföldön akácot ültetnek (018) egy ilyen területre	Az említett konkrét esetben a tervkészítő nem tud eljárni. Azonban a gyepre történő akáctelepítés a fenntartási tervben megfogalmazottakkal ellentétes. A fenntartási terv javaslatai szerint a cserjésedő gyepes élőhelyek gyepként kezelendők és a cserjéseket is olyan állapotba kell hozni, hogy gazdálkodni lehessen rajtuk. Ezek önkéntesen választhatók
Gazdálkodó (Horváth László)	Kerka holtágainak újraélesztésére, lépcsőzetes gátakra lenne szükség	Jelenleg nincsenek konkrét tervek a Kerka és holtágai rehabilitációjával kapcsolatosan. Emiatt a tervben ez ebben a formában nem jelenik meg, csak a leginkább víz által meghatározott láprétekre való esetleges vízkivezetés.
Gazdálkodó (Sabján Krisztián, Horváth)	A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal a tulajdonost bünteti, ha szózó,	A büntetés problémája nem releváns a terv szempontjából.

László)	vadles van a területen, pedig azt a vadásztársaság helyezi ki Vaddisznó túlszaporodása nagy problémát jelent, hatóság a gazdálkodón kéri számon	A túltartott vadállomány megjelenik a veszélyeztető tényezők között 4 élőhely és két faj esetében, előírás-javaslat is belekerült a csökkentéssel kapcsolatosan a KE-6 és KE-7 egységekbe.
Gazdálkodó (Ónódi József, Horváth László, Nyakas Ferenc)	Lombkorona körvonala kiesik a támogatás alól, így nem kedvez a fás legelők kialakításának	Nem jelenik meg a tervben, nem releváns
Gazdafórum 2013. 12. 16., Iklódbördőce		
Név nélkül	Vadkárrel (vaddisznótúrással) sújtott terület mechanikus helyreállítása miért nem engedélyezhető?	Nem releváns a terv szempontjából Veszélyeztető tényezők közé bekerült a vadkár a természetes gyepeken
Név nélkül	Az MVH útmutatás alapján az 5-10%-ot kötelezően a terület közepéből kell elhagyni. Hol kell elhagyni az 5-10%-ot? Mi az elvárás?	Megyer Csaba (BfNPI): természetvédelmi szempontból a fennhagyott kaszátatlan foltok összeköttetését biztosítani kell peremterületekkel, de ez ilyen formában nem épült be a javaslatok közé, mert a 269/2007. (X. 18.) rendelet szabályozza.
Név nélkül	Meddig kell az 5-10%-ot fennhagyni?	Megyer Csaba (BfNPI) – a fennhagyott kaszátatlan folt lényege, hogy az állatok áttelelését, búvó és téli táplálkozó területét, illetve a növényi szaporítóképletek beérést segítse. Fennhagyásuk a következő tavaszig indokolt. A jelenlevők egyetértettek abban, hogy fenn lehet hagyni gazdálkodási szempontból is a kaszátatlan foltokat a következő vegetációs ciklusig, illetve abban is, hogy állatokkal lehessen legeltetni ezeket a foltokat is. Ebben a formában nem épült be a javaslatok közé, mert a

		269/2007. (X. 18.) rendelet szabályozza.
Névtelen	0,4 ha gyepterületnél is el kell-e hagyni az 5-10%-ot?	Lelkes András (Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság) – Ha van máshol nagyobb kiterjedésű gyepterület a közelben, akkor érdemes oda beszámítani. Nem került be a tervbe, nem releváns
Névtelen	Vadkár lehetetlenné teszi a gyepgazdálkodást, sok esetben több ha kiterjedésben is	A túltartott vadállomány megjelenik a veszélyeztető tényezők között 4 élőhely és két faj esetében, előírás-javaslat is belekerült a csökkentéssel kapcsolatosan a KE-6 és KE-7 egységekbe.
Hatóságok, vagyonkezelők észrevételei		
Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 1129-002/2014 sz. 2014. augusztus 13-án keltezett levele	Az igazgatóság több ponton kér pontosítást a fenntartási terv szövegezésében. <i>Az Igazgatóságunk kezelésében lévő vízfolyások egy része már rendelkezik vízjogi üzemeltetési engedéllyel, a többi vízfolyásra a tervek készítése folyamatban van. Egyeztetni szükséges a vízjogi üzemeltetési engedélyezési tervek és a Natura 2000 területek fenntartási terveinek tartalmát.</i> <i>Fontosnak tartjuk, hogy a Natura 2000 jelölésű területek fenntartási tervében a törvény által előírt munkák elvégzésének lehetősége, a vízhasznosítások engedély alapján történő üzemelése, és nemzetközi kötelezettségből adódó feladatok teljesítésének lehetősége biztosítva legyen.</i>	A fenntartási tervben megjelennek vizes élőhely-rekonstrukciós elképzelések (3.2.2. fejezet), de a tervkészítő hangsúlyozza, hogy a árokrendszert érintő élőhely-rekonstrukciós beavatkozásoknak már a koncepcionális tervezése is csak a vízügyi kezelő NYUDUVIZIG szakembereivel történő közös feladat és érdekegyeztetéssel valósítható meg
A Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága (2014.08.17., email és 2014. 08. 30., levél)	Jelezte, hogy az Igazgatóság készítette/készíti a hatásbecslést a körzeti erdőterv Natura 2000 területekre gyakorolt hatásáról, és nem talált olyan indokot, ami miatt a körzeti erdőtervtől el kellene térni. Továbbá jelezte, hogy a	A fenntartási tervbe belekerült a körzeti erdőtervekre való pontos hivatkozás. A vadak állománycsökkentésével kapcsolatos előírás-javaslat (VA-02) belekerült a KE-6 és

	vadkár olyan jelentős, hogy érdemben nem lehet az erdészeti kérdésekről egyeztetni.	KE-7 erdős kezelési egységekbe.
--	---	---------------------------------



Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer
Szakmai Bizottság javaslata
Natura 2000 fenntartási tervhez
Jogcím kód: 6.357.03.01

Benyújtandó a kitöltési útmutató szerinti hivatalhoz!

1 — Szakmai javaslat iratkódja



D5301-03

P.H.

2 — Azonosítási információ

Ügyfél-regisztrációs szám:

3 — Ügyfél adatai

Előtag:

Név:

Bioaqua Pro Kft.

Cégforma:

Korlátolt felelősségű társaság

4 — Szakmai javaslat

A

HUBF20044

kódú területre vonatkozó Natura 2000 fenntartási terv elkészítését és megfelelőségét igazolom.

5 — Kitöltési dátum és aláírás

Kitöltés dátuma:

2015

04

01

Szervezet cégszerű aláírása

[Handwritten signature]

P.H.

